

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

UYGULAMALI PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**EVLİLİK DOYUMU İLE EBEVEYNLİK TUTUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Çiğdem AKDAĞ ATABAY

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Meltem NARTER

İSTANBUL-2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
UYGULAMALI PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EVLİLİK DOYUMU İLE EBEVEYNLİK TUTUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Çiğdem AKDAĞ ATABAY

164101001

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Meltem NARTER

İSTANBUL-20

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 164101001
Öğrenci Adı Soyadı	: Çiğdem Akdağ Atabay
Anabilim Dalı	: Uygulamalı Psikoloji
Tez Danışmanı	: Dr. Öğr. Üyesi. Meltem Narter
Tezin Başlığı	: EVLİLİK DOYUMU İLE EBEVEYNLİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	: 26.12.2019	Saati	: 09:30
Öğrenci Savunmaya	: ☒ GELDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUGU			
☐ Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez KABUL edilmiştir.			
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ için ay EK SÜRE verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. (en fazla 3 ay)			
☐ Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin REDDEDİLMESİ kararı alınmıştır.			
Savunmada Tezin Başlığı	: ☒ Değişmedi. ☐ Değişti.		
Tezin Yeni Başlığı	:		
Öğrenci Savunmaya	: ☐ GELMEDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☐ OY BİRLİĞİ ile REDDEDİLMİŞTİR.			

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Dr. Öğr. Üyesi. Meltem Narter	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Mahir Yeşildal	
Üye	Doç. Dr. Korkut Ulucan	

YEMİN METNİ

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Tarih

Çiğdem AKDAĞ ATABAY

İmza

TEŞEKKÜR

Bütün eğitim yaşamım boyunca geçmişten bugüne desteklerini esirgemeyen saygı değer bütün hocalarıma tez sürecimde bana yardımcı olan tez danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi. Meltem NARTER'e teşekkürlerimi sunarım.

Bugünlere gelmeme sebep olan, desteklediklerini her zaman gönlümde hissettiğim çok sevgili aileme son olarak da anketlerimin doldurulmasında yardımcı olan tüm arkadaşlarıma ve anketlerime açık yüreklilikle cevap veren katılımcılara, teşekkür ederim.

ÖZET

(AKDAĞ ATABAY Çiğdem, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019)

‘Evlilik doyumu ile ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi’

Bu çalışmanın amacı; Bireylerin evlilik doyumuyla, ebeveyn olarak çocuklarına karşı göstermiş oldukları ilişki tutumlarını karşılaştırarak aile işlevleri arasındaki ilişkileri araştırmaktır. Elde edilen bulgularla literatürdeki mevcut çalışmalara destek sunmak amaçlanmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümü olan giriş bölümünde çalışmaya konu olan problem durumu açıklanmış, hipotezler belirtildikten sonra araştırmanın amacı, araştırmanın önemi ve gerekçesi, araştırmanın sayıltıları, araştırmanın sınırlılıkları ve araştırmanın temel kavramlarının tanımları açıklanmıştır. İkinci bölümde ise evlilik, aile, evlilik doyumu ve evlilik doyumunun kuramsal çerçevesine, ebeveynlik kavramı ve ebeveynlik tutumları son olarak da ebeveyn tutumunu etkileyen etmenlere yer verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde “Yöntem” den bahsedilmiştir. Araştırmanın modeli tanıtılarak, uygulamanın nerede yapıldığı, verilerin nasıl toplandığı, veri toplama araçlarının içeriğinin ne olduğu, toplanan verilerin nasıl analiz edildiğine ilişkin bilgiler verilmiş, çalışmada elde edilen sonuçların analizi yapılmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde bulgulara yer verilmiş, araştırma bulguları literatür eşliğinde tartışılmış ve sonuçlarla ilişkili olarak önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmanın örneklemini Bursa ilinde yaşayan evli ve çocuk sahibi bireyler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan bireylere sırasıyla Sosyo demografik veri formu, Aile yaşam doyum ölçeği, Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği, Aile değerlendirme ölçeği uygulanmış ve elde edilen veriler üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar sözcükler: Evlilik doyumu, Ebeveynlik tutumları, Aile, Aile ilişkileri,

ABSTRACT

(AKDAĞ ATABAY Çiğdem, Master's Thesis, Istanbul, 2019)

‘Examination of the relationship between marriage satisfaction and parenting attitudes’

The aim of this study; to investigate the links between family functions by comparing the individuals' marital satisfaction and their relationship attitudes towards their children as parents. The findings are aimed to support the current studies in the literature.

In the first part of the study, the problem case which is the subject of the study is explained and after the hypotheses are mentioned, the aim of the research, the importance and the reason of the research, the assumptions of the research, the limitations of the research and the definitions of the basic concepts of the research are explained. In the second part, marriage, family, marriage satisfaction and the theoretical framework of marriage satisfaction, the concept of parenting and parenting attitudes, and finally the factors affecting parental attitude are given. In the third part of the study, "Method" is mentioned. By introducing the model of the research, information was given about where the application was made, how the data was collected, the content of the data collection tools, how the collected data were analyzed and the results obtained in the study were analyzed. In the fourth part of the study, "Findings" were included, the findings of the research were discussed with the literature and recommendations were made in relation to the results.

The sample of the study consists of the individuals married and having children, living in Bursa. Socio-demographic data form, family life satisfaction scale, family life and child rearing attitude scale, family evaluation scale were applied to the participants and the evaluations were made on the data obtained.

Key words: Marriage satisfaction, Parenting attitudes, Family, Family relations,

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLOLAR	vii
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konu ve Amacı	1
1.2. Araştırmanın Önemi	2
1.3. Araştırmanın Problemi	2
1.4. Araştırmanın Hipotezleri	3
1.5. Araştırmanın Sayıtları	3
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.7. Tanımlar	4
GENEL BİLGİLER	5
2.1. Evlilik	5
2.1.1. Evliliğin Tanımı ve İşlevleri	5
2.1.2 Evlilik Doyumu Kavramı	5
2.1.3. Evlilik Doyumunu Etkileyen Etkenler	6
2.1.4. Evlilik Doyumuyla İlgili Kuramsal Açıklamalar	7
2.2. Aile	9
2.3. Ebeveynlik Kavramı ve Ebeveynlik Tutumları	11
2.3.1. Aşırı Koruyucu Müdahale Edici Anne-Baba Tutumu	12
2.3.2 Aşırı Otoriter ve Baskıcı Anne-Baba Tutumu	13
2.3.3. Aşırı Serbest Anne-Baba Tutumu	14
2.3.4. Dengesiz ve Kararsız Anne-Baba Tutumu	15
2.3.5. İlgisiz ve Kayıtsız Anne-Baba Tutumu	15
2.3.6. Demokratik Anne-Baba Tutumu	16
2.4. Anne-Baba Tutumlarını Etkileyen Etmenler	17
YÖNTEM VE GEREÇ	19

3.2 Evren ve Örneklem	19
3.3 Veri Toplama Araçları	19
3.3.1 Sosyo Demografik Bilgi Formu.....	19
3.3.2. Aile Hayatı İle Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği.....	20
3.3.3. Aile Yaşam Doyum Ölçeği.....	21
3.3.4. Aile Değerlendirme Ölçeği.....	21
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi	23
3.4.1. Verilerin toplanması	23
3.4.2. Verilerin analizi.....	23
BULGULAR.....	25
4.1. Ölçeklerin Puanları.....	25
4.1.1.Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular.....	25
4.2. Demografik Özelliklerin Ölçeklerin Puanlarına Etkisi	32
4.2.1. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları.....	32
4.2.2. Aile Değerlendirme Ölçeği ve Alt Boyutları	38
4.2.3. Aile Yaşam Doyumu Ölçeği Karşılaştırılması.....	45
4.3. Hipotezlerin Sınanması.....	47
TARTIŞMA	55
5.1. Sosyo Demografik Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışılması.....	55
5.2. Çocuk Sahibi Olma Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışmalar	60
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	62
6.1. Araştırma Bulgularına Dayalı Sonuç ve Öneriler:	62
KAYNAKÇA	64
EKLER.....	71
ÖZGEÇMİŞ.....	80

TABLÖLAR

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Demografik Özellikleri.....	25
Tablo 2: Araştırmaya katılan ebeveynlerin kişisel özelliklerinin cinsiyet dağılımı.....	26
Tablo 3: Araştırmaya katılan ebeveynlerin Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeğinin alt ölçeklerine ilişkin puan aralıkları, ortalamaları ve standart sapmaları.....	28
Tablo 4: Araştırmaya katılan ebeveynlerin Aile değerlendirme ölçeği alt ölçeklerine ilişkin puan aralıkları, ortalamaları ve standart sapmaları.....	29
Tablo 5: Araştırmaya katılan ebeveynlerin Aile yaşam doyumu ölçeğine ilişkin puan aralıkları, ortalamaları ve standart sapmaları.....	30
Tablo 6: Araştırmaya katılan ebeveynlerin Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği, Aile değerlendirme ölçeği, Aile yaşam doyumu ölçeği ve alt boyutlarıyla ilişkisi.....	31
Tablo 7: Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsiyetleri ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması.....	33
Tablo 8: Araştırmaya katılan ebeveynlerin eğitim düzeyi ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması	33
Tablo 9: Araştırmaya katılan ebeveynlerin çalışma durumu ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması	34
Tablo 10: Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuk sayısı ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması	35
Tablo 11: Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş değişkenine göre Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutlarıyla ilişkinin karşılaştırılması.....	36
Tablo 12: Araştırmaya katılan ebeveynlerin evlilik süresi ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması.....	36

Tablo 13: Araştırmaya katılan ebeveynlerin evliliğini kaçınıcı yılında çocuk sahibi olunduğu ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması.....	37
Tablo 14: Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsiyet değişkeni ile Aile değerlendirme ölçeği alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması	38
Tablo 15: Araştırmaya katılan ebeveynlerin eğitim durumu ile Aile değerlendirme ölçeği alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması.....	39
Tablo 16: Araştırmaya katılan ebeveynlerin çalışma durumu ile Aile değerlendirme ölçeği alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması.....	40
Tablo 17: Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuk sayısı ile Aile değerlendirme ölçeği alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması	41
Tablo 18: Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş değişkeni ile Aile değerlendirme ölçeği alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması.....	42
Tablo 19: Araştırmaya katılan ebeveynlerin evlilik süresi ile Aile değerlendirme ölçeği alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması	43
Tablo 20: Araştırmaya katılan ebeveynlerin evliliğini kaçınıcı yılında çocuk sahibi olunduğuyla ile Aile değerlendirme ölçeği alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması	44
Tablo 21: Araştırmaya katılan ebeveynlerin demografik bilgileri ile aile yaşam doyumu ölçeğinin puanların karşılaştırılması.....	45
Tablo 22: Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş değişkenine göre aile yaşam doyumu ölçeğinin puanların karşılaştırılması	46
Tablo 23: Araştırmaya katılan ebeveynlerin evlilik süresine göre aile yaşam doyumu ölçeğinin puanların karşılaştırılması	46
Tablo 24: Araştırmaya katılan ebeveynlerin evliliğinin kaçınıcı yılında çocuk sahibi olduğuna göre aile yaşam doyumu ölçeğinin puanların karşılaştırılması	47
Tablo 25: Araştırmaya katılan ebeveynlerin Aile yaşam doyumu ölçeği ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği alt boyutlarından demokratik tutum arasındaki ilişki.....	47

Tablo 26: Araştırmaya katılan ebeveynlerin Aile yaşam doyumu ölçeği ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği alt boyutlarından otoriter tutum arasındaki ilişki.....	48
Tablo 27: Araştırmaya katılan ebeveynlerin Aile yaşam doyumu ölçeği ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği alt boyutlarından aşırı koruyucu tutum arasındaki ilişki...	49
Tablo28: Araştırmaya katılan ebeveynlerin demografik bilgileri ile aile yaşam doyumu ölçeğinin puanların karşılaştırılması.....	50
Tablo 29: Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş, evlilik süresi, evliliğinin kaçınıcı yılında çocuk sahibi olduğu gibi demografik özelliklerinin Aile yaşam doyumu ölçeği puanlarının dağılımı.....	51
Tablo 30: Araştırmaya katılan ebeveynlerin demografik bilgileri ile aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği ve alt boyutlarının puanların karşılaştırılması	52
Tablo 31: Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş, evlilik süresi gibi demografik özelliklerinin Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının dağılımı.....	53

KISALTMALAR

AHÇYTÖ: AİLE HAYATI İLE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUM ÖLÇEĞİ

EYDÖ: EVLİLİK YAŞAMI DOYUM ÖLÇEĞİ

ADÖ: AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde konunun amacı ve önemi açıklandıktan sonra problem durumu ve hipotezler belirtilmiştir. Daha sonra araştırmanın sayıltıları, sınırlılıkları ve temel kavramlarının tanımları açıklanmıştır.

1.1. Araştırmanın Konu ve Amacı

Evlilik asırlardır toplumların belirli bir düzen içinde devamını sağlamış; kadınlar ve erkekler arasındaki ilişkileri düzenlemiştir (Bacanlı, 2001). Evliliğin uyumlu bir şekilde devamı; hem üyelerinin iyiliği hem de toplumun iyiliği açısından oldukça önemli görülmüştür (Baltaş ve Baltaş, 1998). Bu yüzden toplumun huzur ve düzenin temel yapı taşı olarak görülen evlilik ve aile kavramlarının tüm kültürlerde önemli bir yeri vardır (Brubaker ve Kimberly, 1993). Bu huzur ve düzenin devamı noktasında ortaya çıkan evlilik doyumu kavramı, evlilikteki anlaşmazlıkların fark edilmesi, çatışmaların çözümü aynı zamanda aileye sonradan katılan çocukların sağlıklı bireyler olarak yetişmeleri ve üyelerinin yaşamlarını mutlu bir şekilde devam ettirmeleri için gerekli tatmin edici ilişkiyi tanımlamaktadır (Tezer, 1994).

Ebeveyn çocuk ilişkisi açısından bakıldığında, ebeveynlerin çocukları ile kurmuş oldukları sağlıklı iletişim çocuğun yaşamının ilk yıllarından itibaren büyük önem taşımaktadır. Çocukların kişiliğinin ve duygusal gelişiminin oluşmaya başladığı bu dönemde, kurulan ilişkinin şekillendirici etkisi görülmektedir (Özgüven, 2001). Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda belirlenmiş birçok ebeveyn tutumu vardır. Bu çalışmamızda, genel olarak bahsedilen anne baba tutumları aşırı otoriter, demokratik, aşırı koruyucu aile tutumlarıdır. Aşırı Otoriter aile tutumu görülen ailelerde çocuğun ebeveynlerine koşulsuz itaat etmesi beklerler. Genellikle çocuğa mesafeli davranılır. Böyle ailelerde yetişen çocuklar ya aşırı itaat edici ya da aşırı isyankâr tutum gösterirler. Bu bireylerin yetişkinlik yaşamlarında genellikle özgüvenleri düşük olmakta ve kendi karalarını yönetememe sorunları görülmektedir (Özgüven, 2001). Demokratik anne baba tutumunda ise ebeveynleri çocuğa karşı şartsız sevgi sunmakta ve bir birey olarak görüşlerine saygı duyulmaktadır. Ailenin çocuğun ihtiyaçlarına karşı yeteri kadar duyarlı ve ilgili olmasının yanında çocuğun davranışlarına karşı bazı sınırlamalar ve kurallar da konulmaktadır (Yavuzer, 2010). Demokratik aile ortamında yetişen bireyler, yetişkinlik

yaşamlarında kendine güvenleri yüksek çevrelerine karşı da hoşgörölü bir tutum geliştirirler (Özgüven, 2001). Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu gösteren ailelerde genellikle anne çocuğa karşı aşırı ilgilidir ve aşırı bir sevgi gösterir. Çocukla alakalı her türlü ihtiyacı kendisi karşılamak ister, buda çocuğa karşı aşırı bir denetimin oluşmasına yol açar. Çocuğun kendi başına bireysel kararlar almasına kısaca birey olmasına izin verilmez (Yavuzer, 2003). Bu çocukların yetişkin olduklarında başkalarına bağımlı, öz güveni olmayan, uyumsuz ve pasif bir kişilik geliştirmesi muhtemeldir (Özgüven, 2001).

Bu çalışmada, bireylerin birer ebeveyn olarak gösterdikleri ebeveynlik tutumları ile evlilik doyumunun ilişkili olabileceği ve bundan yola çıkarak evlilik doyumunu ile çocuklarına karşı tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi hedeflenmektedir. Bu çerçevede önce evlilik doyumunu ve ebeveyn tutumları açıklanmış daha sonra literatürdeki araştırmalardan elde edilen bilgilerle iki kavram arasındaki ilişkiyi gösteren bulgular ortaya konulmuştur.

1.2. Araştırmanın Önemi

Aile ve evlilik ilişkisindeki doyum ile ilgili yapılan çalışmaların, son yıllarda ülkemizde de yaygınlaştığı görölmektedir. Aile, üyelerinin ihtiyaçlarını karşılayabileceği en uygun yer olmasının dışında, yaşadığı toplumun kurallarının gelecek nesillere aktarılmasını da sağlayan sosyal bir gruptur. Bu yüzden ailenin varlığını sağlıklı olarak devam ettirmesi; hem ailedeki üyelerin hem de yaşadıkları toplumun refahı için oldukça önemlidir.

Bu çalışmadan elde edilecek verilerin, ebeveynlere yönelik düzenlenecek olan eğitimlere yön vermesi beklenmektedir. Ebeveynlerin benimsemiş oldukları anne-baba tutumlarının çocuklarının ileriki yaşamlarında kuracakları sosyal ilişkilerine olan tesirlerini bilmelerinin de ebeveynlik tutumlarını etkileyeceği düşünülmektedir. Bu da çalışmanın önemini artırmaktadır.

1.3. Araştırmanın Problemi

Sosyal bir canlı olan birey, çevresiyle kurduğu iletişim sayesinde yaşantısını sürdürür. Bu yaşantının önemli bir dönemi olan evlilikte kurduğu ilişkisi de sosyal hayatın önemli doyum kaynaklarından biridir. Kurulan aile birliğinin toplumların temel yapı taşlarından biri olarak görülmesi, bu ilişkiyi açıklamaya yönelik çalışma ve araştırmaların yapılmasına da yol açmıştır. Evlilik doyumunu kavramıyla alakalı yapılan

araştırmaların birçoğunda evlilik doyumuyla ilişkisi öngörölen sosyodemografik değişkenlerle ebeveyn tutumlarının incelendiği görölr. Çalışmalar gözden geçirildiğinde bireylerin birer anne baba olarak gösterdikleri ebeveyn tutumlarının çocuklarının kişisel gelişimleri üzerinde etkili olduğu ve sosyal hayatlarını da önemli ölçüde yönlendirdiği görölmektedir. Bundan yola çıkarak evlilik doyumu kavramı ile anne baba tutumları kavramı arasında kuvvetli bir ilişki olabileceği düşünölmektedir. Bu bilgiler ışığında araştırmanın ana problemi, bireylerin ebeveyn tutumları ile evlilik doyumu arasında bir ilişkinin olup olmadığının araştırılması şeklinde-dir. Bu ana problemle ilişkili olarak tezin genelinde ve istatistiksel analizlerinde bu probleme cevap aranmıştır.

1.4. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmada veri toplama araçları ile evli ve çocuklu bireylerin demografik özellikleri ile evlilik doyumları ve çocuk yetiştirme tutumları karşılaştırılmıştır. Kişilerin evliliklerinden aldıkları doyumun; yaşa, cinsiyete, eğitim durumuna, çalışıp çalışmama durumuna, sahip oldukları çocuk sayısına ve evlilik süresi gibi değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmış ve bu özelliklere bağlı olarak aşağıdaki hipotezler test edilmiştir.

- 1- Bireylerin evlilik doyumu ile demokratik anne baba tutumu göstermesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- 2- Bireylerin evlilik doyumu ile otoriter anne baba tutumu göstermesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- 3- Bireylerin evlilik doyumu ile aşırı koruyucu anne baba tutumu göstermesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- 4- Bireylerin evlilik süresi, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, cinsiyeti ve yaşı evlilik doyumu üzerinde önemli değişkenlerdir.
- 5- Bireylerin evlilik süresi, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, cinsiyeti ve yaşı ebeveynlik tutumu üzerinde önemli değişkenlerdir.

1.5. Araştırmanın Sayılıları

Araştırmamıza katılan katılımcıların, Sosyo demografik bilgi formuna, Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları ölçeğine, Aile değerlendirme ölçeğine ve Aile yaşam doyum ölçeğine gerçek durumlarını belirtecek şekilde samimi cevap verdikleri

varsayılmıştır. Konuyla ilgili olduğu düşünölen teorik ve uygulamalı çalışmalardan faydalanılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma örneklemini Bursa ilinde yaşayan 126 evli ve çocuklu ebeveynin internet üzerinden (online) ve yüz yüze anket yöntemiyle değerlendirmesiyle sınırlıdır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular; sosyo-demografik bilgi formu, aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği, aile değerlendirme ölçeği ve aile yaşam doyum ölçeği ile sınırlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

Aile: Gelenekler, ait olma, sevgi, güven gibi duyguların gelecek kuşaklara aktarılmasında rolü bulunur. Aynı zamanda çocuğun temel bakım ve ihtiyaçlarının karşılanmasıyla, yaşadığı topluma uyum sağladığı yerdir (Can, 2013).

Çocuk: Dünyaya geldiği andan itibaren ihtiyaçları değışen, geleceğin yetişkini olarak yetiştirilen bireydir (Er, 2006).

Evlilik Doyumu: Bireyin evliliğindeki ihtiyaçlarının karşılamasına ilişkin algısıdır. Evlilikten sağlanan genel doyum ve uyumla ilgili olup; evlilikte arkadaşlıktan cinselliğe elde edinilen ilişki doyumunu gibi daha özel alanlarıda kapsamaktadır (Spainer ve Lewis, 1980).

Anne Baba (Ebeveyn) Tutumu: Ebeveynlerin, çocuğun yaşamının ilk yıllarından itibaren kişilik gelişimlerini etkileyecek şekilde hem sosyal hem psikolojik olarak olumlu veya olumsuz tarzda davranışta bulunma meyilidir (Yavuzer, 2008).

BÖLÜM 2

GENEL BİLGİLER

2.1. Evlilik

Evlilik ilişkisi; bireyin evlendiği kişiyi ve onunla ilişkili sosyal çevreyi de içine alan sosyal bir ağıdır (Haley, 1988).

2.1.1. Evliliğin Tanımı ve İşlevleri

Literatür tarandığında evliliğin farklı şekillerde tariflerinin yapıldığı görülmektedir. Yaklaşık olarak dört bin yıllık bir geçmişe sahip evlilik ve aile kavramının belirli kurallarla tanımlanmış şekli ilk olarak M.Ö yaklaşık iki binli yıllarda Mısır'da yapılmıştır. Günümüzde yapılan araştırmalar ise yaklaşık olarak 19. yüzyılda başlamıştır (Fincham ve Bradbury, 1988). Birçok araştırmacı tarafından farklı biçimlerde tarif edilen evlilik kavramını karşı cinsiyetteki iki farklı insanı farklı değerler, kültür ve yaşam tarzlarıyla bir araya getirerek birbirine bağlayan özel bir yapı olarak da tanımlamak mümkündür. Toplum düzeniyle sağlanan kültürün ve geleneklerin sürekliliği ile yeni nesillerin bakım ve ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayan sosyal kurum olarak görülen evlilik birliği toplumlar ve devletler tarafından da desteklenmiştir (Yıldırım, 1993).

2.1.2 Evlilik Doyumu Kavramı

Evlilik doyumu oldukça geniş bir tanımla bulunmakla birlikte son zamanlarda sıklıkla üzerinde durulan bir kavramdır (Hünler ve Gençöz, 2003). Evliliğin niteliği ile ilgili yapılan araştırmalarda evlilik tatmini, evliliğin kalitesi, evlilikte mutluluk, evliliğin başarısı, evlilik uyumu ve evlilik doyumu gibi kavramlar çoğu zaman benzer anlamlar olarak kabul edilmiş ve benzer kriterlerle değerlendirilmiştir (Şener ve Terzioğlu, 2002). Kavram, evlilik uyumu kavramıyla mukayese edilmekte olup birbirlerinin yerine de kullanılmaktadırlar (Tezer 1996).

Evlilik doyumu; çiftlerin aralarındaki uyum ve ilişkilerinden elde edilen doyumun birçok faktörüne göre şekillenmektedir. Evli bireylerin ilişkilerindeki memnuniyetleri, doyuma ulaştırıcı samimi zamanların artması ve gerilim yaratan soğuk çatışmaların azaltılması arasındaki geniş bir yelpazeyi de kapsamaktadır (Ergin, 2000). Evlilik doyumunda eşlerin kurmuş oldukları ilişkinin kalitesi, bireylerin uyumlu bir ilişkiden beklentilerinin gerçekleşmesi açısından oldukça önemlidir (Sevim, 1999). Birçok

araştırmacı evlilik doyumu kavramını kişinin birlikteliğindeki ihtiyaçlarının karşılamasına ilişkin algısı olarak tanımlamakta olup bireyin evlikten sağladığı genel doyum olarak da ifade etmektedirler (Solmuş, 2011).

2.1.3. Evlilik Doyumunu Etkileyen Etkenler

Evliliğin devamını sağlayan asıl kavram uyumdur. Mutlu ve uyumlu bir evlilik de mutlu fertler ve mutlu çocuklar yetiştirmek için kilit nokta olarak görülmektedir Yapılan araştırmalara göre evlilik doyumunu etkileyen faktörler çeşitlidir (Özgüven, 2001).

Evliliğin ilk zamanlarında eşlerin birbirlerinden beklentilerinin yerine getirmesi evlilikten alınan doyumu etkilediği görülmektedir (Çelik, 2006). Sosyodemografik etkenler de evlilik doyumunu etkilemektedir. Örneğin çiftlerin yaşı, evlilik süreleri, çocuk sayısı, cinsel hayatları, ilk evlilikle sonraki evlilik arasındaki doyumun değişkenliği ve özkök aileleriyle aralarındaki iletişim tarzlarının evlilik üzerinde olumlu veya olumsuz etkisi olduğu belirtilmektedir (Fışıloğlu, 2001). Kişilerin bu durumda evliliklerinde birey olarak rollerinin varlığı, yaşamsal uyumun olması, iletişim tarzlarının başarısı ve karşılıklı sağlanacak uyumun dengede olması, çatışmalara karşı geliştirdikleri bakış açısı gibi tutumları evlilik doyumu için belirleyici kabul edilmektedir (Eraslanlı ve Kalkan, 2008). Çocuk sahibi olmak, çiftler açısından oldukça değerli bir mevzuyu oluşturduğundan, çocuğun dünyaya gelmesi, evlilikteki uyumu oldukça fazla etkiler. Çocuklar, ailede birlik ve beraberliğin, sevginin ve mutluluğun kaynağı olarak görülüp, ailedeki ilişki bağlarını kuvvetlendirirler. Bu ilişki bağlarını temsil eden duygusal iletişimin yaşamasında büyük payları vardır (Hasta, 1996).

Sonuç olarak; evlilik uyumunu etkileyen sebepler kapsamlıdır. Özelde çiftleri etkileme şekli; eşlerin ebeveyn olmadan önceki ve ebeveyn olduktan sonraki tutumlarını, ebeveynlik ilişkisini etkileme boyutunda ise çocukların büyüdükten sonraki süreçleri ile küçük olduğu süreçlerde ebeveyn-çocuk iletişim tutumlarını nasıl etkilediğidir. Bu ilişki bireylerin yaşadıkları sosyal ortamlarında hayatlarını devam ettirirken toplumu etkilemektedir. Bu nedenle bu alandaki çalışmaların artırılması sağlıklı toplumlar için önemlidir.

2.1.4. Evlilik Doyumuyla İlgili Kuramsal Açıklamalar

Evlilikte ilişkiler konusunda yapılan çalışmalarda, farklı kuramsal yaklaşımlarla görülmektedir. Kuramsal yaklaşımlar, evliliği ve evlilik doyumunu açıklarken evliliğin sağlıklı bir biçimde devamı için katkı sağlamaktadırlar.

2.1.4.1. Davranışçı Yaklaşım

İlk olarak 1960'lı yıllarda ortaya çıkan davranışçı yaklaşım; evliliğinde problem yaşayan bireylerin uyumsuz davranışlarının, uyum sağlayıcı davranışlar ile değiştirilmesi ile evliliklerin mutluluk düzeylerinin artacağı fikrini ortaya atmıştır.

Bu yaklaşıma göre evlilikler; başarılı evlilikler ve başarısız evlilikler olarak ikiye ayrılmaktadır. Başarısız evliliklerde, çiftlerin uyumsuz davranışlarının iletişim problemlerinden kaynaklı olduğu ve ilişkide yapıcı bir etki yaratmayan sorunlu iletişim örüntülerinin eşlerin evlilik doyumunu arttıracak yeni davranışlarla değiştirilerek ele alınması gerektiği savunmaktadır (Stuart, 1969). Davranışçı yaklaşıma göre aile üyelerinin davranışları öğrenme sonucu oluşmaktadır. Olumsuz tutum ve davranışlarda buna dâhildir. Bandura'nın sosyal ve bilişsel öğrenme kuramındaki öğrenilen olumsuz davranışların olumlu olan davranışlarla değiştirilmesi davranışçı yaklaşımın temelini oluşturmaktadır. Burada amaç eşler arasındaki evlilikte sorunların artmasına neden olan öğrenilmiş uyumsuz davranışları bireylerin hem kendileri hem de eşleri ile ilgili olumlu öğrenmelerle değiştirerek farklı uyumlu davranış stilleri geliştirip evlilik doyumlarını arttırmaktır (Lieberman, 1979).

Kısaca davranışçı yaklaşım eşlerin davranışlarını düzenlemesiyle ilişkilerindeki doyum düzeylerinin artacağını söylemektedir (Çelik, 2006).

2.1.4.2. Bilişsel Davranışçı Yaklaşım

Bilişsel davranışçı yaklaşım 1960'lı yılların sonlarında davranışçı yaklaşımın evliliğin tüm sorunlarına odaklanamadığı savından yola çıkarak kişilerdeki bilişsel değişikliklerde bireyin sürece katılmasının evlilikte doyumun sağlanmasına önemli katkıları olduğunu fikrini savunmuştur (Epstein, 2002).

Bilişsel yaklaşıma göre aile üyeleri içerisinde yaşanan belirli sorunlar ve duygusal problemlerinin nedeni çevre koşulları değil, sürekli tekrarladıkları bu sorunlara yönelik bilişsel şemalarının ne olduğudur. Bireylerin kendi ebeveynlerinden de öğrendikleri ve aile içi ilişkilerinde fonksiyonel olmayan şekilde sürdürdükleri bilişsel şemalarında öncelikle

problem olarak algıladığı unsurların neler olduğu, eşlerin sorunların çözümünde ortak noktada buluşup buluşmadıkları üzerinde durulan konular arasındadır. Bir diğer deyişle bilişsel davranışçı model; çiftlerin duygu, düşünce ve davranışlarından yola çıkarak ilişki tarzlarını inceler. Bilişsel şemaların davranışları nasıl şekillendirdiği, olayların hangi yönde geliştiği ve olası çevresel fonksiyonların ne olduğu ilerleyen aşamalarda odaklanılan konular arasında yer alır. Çiftlerin çevresel fonksiyonlara ve ilişkilerinde farkında olarak ya da farkında olmadan verdikleri tepkilerin aralarındaki uyuma yansımaları ve problem çözme kabiliyetlerine etkisi de ele alınmaktadır (Baucom ve Epstein, 2002).

2.1.4.3. Yapısal Yaklaşım

Yapısal yaklaşım 1970'li yıllarda Munichen tarafından geliştirilmiş olup, aile danışmanlığı alanında en çok bahsedilen yaklaşımlar arasındadır (Nazlı, 2000). Aile yaklaşımlarından farklı olarak ailenin sosyal yapısını bir sistem olarak gören yapısal aile kuramcıları (Goldenberg ve Goldenberg, 1996) ailede dengenin nasıl sağlandığı, işlevsel olan veya işlevsel olmayan iletişim becerilerinin geliştiği sosyal yapının parçalarını oluşturan alt sistemler olan eşler ve çocuklar arasında dengeyi, etkileşimini ve etkili olmayan iletişim biçimlerini ve bunların nelere yol açtığını incelemektedir.

Bu yaklaşıma göre, evli bireylerin hem ilişkisel olarak hem de aile olmanın gereği olarak birbirlerinden beklentileri vardır ve bu beklentiler karşılanmadığı takdirde aile içerisinde bazı anlaşmazlıklar görülür. İstenmeyen sonuçların olmaması için aile içindeki beklentilerini karşılanması, evlilikte doyumu yakalamak ve sürdürmek için de değişim ve dönüşüm süreci olması oldukça önemlidir (Nazlı, 2000).

2.1.4.4. Stratejik Yaklaşım

Stratejik yaklaşımın öncüleri olarak Cole Madanes, Salvador Munichin, John Weakland ve Paul Watzlawick 'ı sayabiliriz.

Stratejik yaklaşımda; iletişimde dengenin eşler arasındaki ilişkinin temelini oluşturduğu ve ilişkinin işlevsel olarak devamlılığı için eşlerin birbirlerine karşı göstermiş oldukları sıcak, samimi ve açık iletişimin evlilik doyumunu önemli derece etkilediği belirtilmektedir. Bireylerin evliliklerde karşılaştıkları problemler kişilerarası problemler olarak algılanmakta ve bu problemleri çözüme kavuşturabilmek için de soruna yönelik stratejiler geliştirilmesi gerektiği savunulmaktadır. Stratejik yaklaşıma göre hiyerarşi çok

önemlidir. Evlilikteki problemlerin kaynağı da yaşanan hiyerarşik problemlerdir. Hiyerarşik problemler çiftler için sorun oluşturmakla birlikte, ailenin diğer üyeleri de bu olumsuz tablodan etkilenmektedir. Bu yüzden stratejik yaklaşım ailedeki güç dengesinin sağlanması ile evlilik uyumunun sağlanabileceği görüşünü desteklemektedir (Gladding, 2002).

2.1.4.5. İletişim Yaklaşımı

İletişim bilgi alışverişinden ibaret olmayıp, kişilerin bebeklik dönemi itibarıyla anneleriyle kurduğu bağdan başlayarak sözel olmayan davranışları, bireyin ergenlik ve erişkinlik döneminde ki yakın ilişkilerinde yaşadığı deneyimleri de kapsar.

Aile içerisinde iki tip iletişim biçiminden söz edilir. Birincisi; eşler arası iletişimdir. Eşler arasında kurulan iletişim şekli iyi bir aile düzeni oluşturmada ve eşler arasındaki iletişim tarzının anlaşılmasında ve bu iletişim tarzının evlilik doyumuna ne derece yarar sağladığı veya zarar verdiğinin belirlenmesinde büyük öneme sahiptir (Gottman, 1990). İkincisi; eşlerle diğer aile üyeleri arasındaki iletişimdir (Çelik, 2006).

2.1.4.6. Sistem Yaklaşımı

Sistem yaklaşımında bir bütün olarak görülen, birbirinden etkilenen ve alt sistemlerden oluşan aile sistemindeki fertlerin birbirleriyle olan sağlıklı iletişimi mutlu evliliğin oluşmasında ve devam ettirilmesi açısından büyük öneme sahiptir. Eşler ve ebeveyn-çocuk alt sistemlerinin çözemedikleri problemler diğer alt sistemleri etkilediğinden bu da aile yaşam doyumunun sağlanmasını olumsuz etkilemektedir (Çelik, 2006).

2.2. Aile

Aile kavramı tarihsel süreçte pek çok değişim geçirse de çocuk sahibi olmak, çocukların sosyalleşmesine katkı sağlamak, aile üyelerinin arasındaki ekonomik birliktelik işbirliği, karı-koca, çocuk- anne- baba gibi çeşitli rollerin üstlenilmesi ve üyelerinin ihtiyaçlarının karşılanması gibi pek çok önemli fonksiyonunu da olduğu gibi korumaktadır (Gladding, 2002). Aile kurmanın ilk adımı olan eş seçmeden evliliğin bitmesine kadar olan tüm süreçler kültürel farklılıklardan da etkilenmektedir (Peseschkian, 1999). Batı kültürüne sahip ailelerde ben bilinci gelişmiştir (Çayıroğlu, 2016). Toplulukçu kültüre sahip ailelerde ise biz bilinci gelişmiştir (Kağıtçıbaşı, 2000). Türk toplumundaki yapısal değişimler bireysel ve toplulukçu bakış açılarıyla

değerlendirildiğinde aile ve akrabalar arasındaki ilişkilerdeki sosyal ilişkinin kuvvetli olmasından da yola çıkılarak toplulukçu bakış açısına sahip toplum olarak sınıflandırılabilir (Hofstede, 2001).

Aile kurumunun temel amacı topluma uyumlu bireyler yetiştirmektir. Aileler; sağlıklı aileler ve sağlıklı aileler olarak ikiye ayrılırlar (Satir, 2001). Sağlıklı ebeveyn tutumlarında çocuk güvenli bir aile ortamında olup iletişim açık ve nettir (Bulut Işıl, (1990), bu ortamda büyüyen sağlıklı bireyler sorun çözme becerisi yüksek ve sorunlarla baş edebilen toplum kurallarını ve kültürel değerlerini benimsemiş bir karaktere sahip olurlar (Adana, 2000). Sağlıklı ailelerde iletişim işlevleri bozuktur. Üyelerin birbiri ile ilişkileri kopuk ve açık bir iletişim yoktur. Bireylerin birbiriyle yakınlık kurmadığı/kuramadığı ve olumsuz duygular beslediği ailelerdir (Turan 1988). Aileler sağlıklı aileler ve sağlıklı aileler olarak ikiye ayrıldığında aile içerisinde iletişim kurabilme, yakınlık ve sorumlulukların yerine getirilmesi gibi koşulların aile tutumlarını ayırmada öncelikli olduğu görülmektedir (Bakırcıoğlu, 2002).

Toplumlarda genellikle karşılaşılan aile yapıları çekirdek aile ve geniş (geleneksel) ailelerdir.

Geniş aileler geleneksel toplumlarda sıklıkla rastlanan eski veya kök aile olarak da ifade edilen aile yapısıdır. Geniş ailelerin en önemli özelliği ise birlikte yaşadığı nüfusun kalabalık olmasıdır. Anne-baba, evlenen oğullar ve eşlerinin yanı sıra büyük anne ve büyük baba ve çocuklardan oluşan geleneksel geniş aile oldukça geniş bir topluluğu içinde barındırır. Geniş aileler sıklıkla kırsal kesimde yaşayan, akrabalık bağlarının kuvvetli olup ailede yaşlı erkeğin veya erkeklerin aile sorumluluğunu üstlendiği anne-baba, çocuklar, aile büyükleri, evli oğullar ve akrabalarından oluşan beraberliklerdir. Gelenek, görenek ve adetler etkilidir. Karar almada söz hakkı daha çok aile büyüklerinin ve erkeklerindir ve evin geçimi daha çok erkekler tarafından sağlanır (Avcı, 2015). Her bir bireyin ayrı bir görevinin bulunduğu geniş ailede ortak gaye ailenin geçimini ve refahını sağlayacak koşulları yerine getirmektir. Geleneksel ailelerde tecrübeler kuşaklar arası aktarılırken, gelirler ortak çatı altında kullanılır. Geniş aileler varlığını şuan devam ettirseler de bu oran yıllar geçtikçe düşmektedir. Sonuç olarak sanayileşme geniş ailenin yerini çekirdek aileye bırakmıştır. Bu da daha önce çok az görülen çekirdek ailenin yaygınlaşmasına neden olmuştur (Avcı, 2015).

Çekirdek aile; daha çok anne-baba ve bekâr çocuklardan oluşan, şehirde yaşayan, hane halkı sayısının geniş aileye kıyasla çok daha az olduğu, daha çok sanayi, ticaret veya hizmet sektöründe çalışan fertlerden oluşan ve karar almada söz hakkının aile üyeleri arasında paylaşıldığı sosyal kontrolün etkilerinin azaldığı bir aile tipidir. Akrabalık ilişkilerinin gelenek, görenek ve adetlerinin geniş aileye göre nispeten azaldığı çekirdek aile sanayi devrimiyle ortaya çıkmış toplumlarının ailesidir (Avcı, 2015). Sanayi devrimiyle birlikte çekirdek ailede kadının çalışma hayatında yer almasıyla her ne kadar kadının mesuliyetleri artmış gibi görünse de günümüzde bu durum yavaş yavaş yerini erkeğin kadına ev işi ve çocukların bakımı konusunda destek sağlamasıyla neredeyse eşit bir iş bölümü noktasına getirdiği söylenebilir. Ülkemizde, tarihten gelen ve azalsa da devam etmekte olan kültürel yapısı ve topluluk olgusu hala korunmaktadır. Bu da çekirdek aileyi yapı ve dinamikleri açısından çekirdek aile gibi gözüксе de geleneksel geniş aile varlığını bağımlı çekirdek aile olarak sürdürmektedir. Bunlara bağlı olarak da geleneksel geniş ailelere ve çekirdek ailelere ait özellikler, birbiriyle uyumlu bir biçimde varlıklarını korumaktadır (Yörükoğlu, 2000).

Son dönemlerde sosyal yaşamdaki değişim aile sistemini yapısal olarak da etkilemiştir ve tek ebeveynli aile yapısı da sıkça görülmektedir. Tek ebeveynli aile yapısı, sadece baba ya da sadece annenin olduğu ailelerdir. Boşanmış, dul veya hiç evlenmemiş tek bir ebeveyn olduğu gibi biyolojik veya evlat edinme yoluyla sahip olduğu çocuk ya da çocuklarla da meydana gelen aile yapısıdır. Tek ebeveynli olan ailelerde çoğunlukla kadının yani annenin ebeveynlik sorumluluğunu yüklendiği gözlenmektedir (Kaya, 2011).

2.3. Ebeveynlik Kavramı ve Ebeveynlik Tutumları

İnsanlar tüm canlılar arasında en fazla bakıma ihtiyaç duyan canlılardır. Yeni doğan her yavru ona bakım sağlayacak bir aile içinde doğar, büyür ve gelişir. Ayrıca toplumların devamı da ölen bireylerin yerlerine yenilerinin doğmasıyla olur. Bunun en benimsenen yoldan gerçekleşebileceği yol ise aile bağıdır. Bu yüzden aileler toplumun temel yapısını oluşturmaktadır. Ancak aile kurumu oldukça karmaşık yapıya sahip bir kurumdur; aile türleri farklı kültürlerde farklı yapıda görülebileceği gibi aynı toplumlarda dahi birçok şekilde görülmektedir (Özkalp, 2002).

Aile bireyin ilk sosyal deneyimlerini öğrendiği yerdir. Çocuk için aile içerisinde ebeveynlerinin göstermiş olduğu tutumlar örnek oluşturmaktadır ve çocuğun kişiliğini de

önemli ölçüde etkilemektedir, çocuklar ailelerinden öğrendikleri roller ile benzer tutumlar göstermektedirler. Bu yüzden ebeveynler ve ebeveyn-çocuk arasındaki iletişim ve etkileşime olanak tanıyan aile yaşantısının varlığı oldukça önemlidir. Ebeveynleriyle çocuklar arasında kurulan ilişki; çocuğun sosyal ilişkilerini ve de bu ilişkilerde benimsediği tutum ve davranışlarının kalıplarını oluşturduğundan, çocuğun davranışlarının sağlıklı şekillenmesinde oldukça önemlidir (Yavuzer, 2005).

Yapılan çalışmalara bakıldığında ebeveyn tutumları çeşitli çalışmacılar tarafından farklı şekillerde ele alınmıştır. Bakhla ve arkadaşları (2013) ebeveyn tutumlarından demokratik tutum, otoriter tutum ve izin verici ebeveyn tutumu olarak bahsederken, Maccoby ve Martin (1983) ise ebeveyn tutumlarına eklemeler yapmış; demokratik tutum, otoriter tutum, izin verici tutum, ilgisiz tutum ve tutarsız tutum olarak sınıflandırmışlardır. Filiz ve Yaprak (2009) ise ebeveyn tutumlarını demokratik tutum, otoriter tutum, koruyucu tutum ve ilgisiz ebeveyn tutumu şeklinde sınıflandırmıştır.

2.3.1. Aşırı Koruyucu Müdahale Edici Anne-Baba Tutumu

Bu ebeveyn tutumun belli başlı özelliği, anne babanın çocuğun her ihtiyacını karşılamaya çalışması ve çocuğa bu hiçbir konuda sorumluluk vermemesidir. Anne-baba çocukları konusunda ihtiyaçları olmasa dahi aşırı korumacı davranırlar. Çocuklarının her zaman kendilerinin korumasına muhtaç olduğunu ve çocuklarına karşı korumacı davranmazlarsa onların başlarına bir şey geleceğini varsayarlar. Aşırı koruyucu aileler böylece ebeveynlik görevlerini hakkıyla yerine getirdiklerine inandıklarından bunun karşılığı olarak da çocuklarının ebeveynlerine karşı minnet duymasını beklerler. Bu tutumdaki anne babaların asıl amacı, çocuklarını kendilerine bağımlı yapmaktır. Bireyin zamanla yetişkin bir birey gibi davranmasını ve buna yönelik davranışlarını iyi karşılamazlar (Kulaksızoğlu, 2001). Bu aile tutumunda çocuğun tek başına hareket etmesine kesinlikle izin verilmez. Büyümesine izin verilmeyen çocuk sürekli bebekleştirilir. Mesela çocuğun gelişim dönemi içerisinde yapabildiği kendi başına yemek yeme ya da ayrı yatma isteği gibi bazı davranışlara izin verilmez (Yavuzer, 2003). Aşırı koruyucu ve müdahale edici olan ebeveynlerine bağımlı büyüyen çocuklar yetişkin olduklarında da başka insanlara bağımlı olurlar (Özgüven, 2001). Genellikle annelerde fazlaca görülen bu ebeveyn tutumunda anne çocuğuna olan bağılılığını bu şekilde göstermektedir. İhtiyacı olduğunda her zaman çocuğun yanındadır. Fakat gerçekte olan, annenin kendi ilişkilerinde yaşadığı yalnızlığına evliliğini dâhil etmesi ve bu durumu

çocukla telafi etmeye çalışmasıdır (Yavuzer, 2003). Günümüzde bu davranışı yalnızca annelerin gösterdiğini söylemek yanlış olur. Özellikle babalarında eğitim düzeyinin yükselmesiyle birlikte aşırı koruyucu ebeveyn tutumu gösterdikleri gözlenmektedir. Dolayısıyla günümüzde bu ebeveyn tutumunun hem anneler hem de babalarca sıklıkla kullanıldığını söylemek daha doğru olur. Bunun bir sebebininse çiftlerin kendi özkök ailelerinin yetiştirme tutumuna karşı tutumları olduğu düşünülmektedir (Dönmezler, 1999). Sonuç olarak bu bireyler genellikle duygusal ve alıngan olurlar. Kendi başlarına karar almaları gerektiğinde bu konuda güçlük çekerler ve bağımsız bir kişilik tutumu sergileyemezler. Dışarıdan başkalarının denetimine alışkın olduklarından kendilerini gerçekleştirme başarıları da düşüktür. Ebeveynleri tarafından sürekli her dediği yapıldığından, bulunduğu ortamlarda da her istedikleri olsun isterler ve buda sosyal uyumlarını düşürür. Toplumca şımarık olarak nitelendirilirler ve sorumluluk almaktan kaçındıkları gözlemlenir (Özgüven, 2001).

2.3.2 Aşırı Otoriter ve Baskıcı Anne-Baba Tutumu

Geleneksel Türk aile yapısında sıklıkla karşılaşılan baskıcı ve otoriter ebeveyn tutumunda, çocuğun talepleri ve gereksinimleri ikinci plandadır. Aile içinde katı kurallar uygulanır. Çocukların bu kurallara sorgusuz uyması istenir. Nedeni açıklanmadığı gibi çocuk bu kurallara sadece kendinden öylesi istendiği için itaat etmek zorundadır. Ebeveyn ile çocuk arasında sağlıklı bir iletişim de söz konusu olmayıp bu düşüncedeki anne babalar en iyisini kendileri bildiklerinden çocuklarına söz hakkı tanımazlar (Yavuzer, 2005). Otoriter aile tutumu ortamında büyüyen çocuklar genellikle isyankâr olup, saldırganlık eğilimli bireylere de dönüşebilmektedirler. Bazen de bunun tam tersi olarak görülür başkalarının etkisinden çıkamayan, sessiz, içine kapanık ve aşırı çekingen bireyler olabilmektedirler. Baskı altında yetişen çocuklarda düşük benlik saygısı gelişebilmekte ve bunun sonucunda da aşağılık duygusu görülebilmektedir. Bu çocukları iç denetim gelişmemiş olduğundan yerine dış denetim gelişmiştir (Özgüven, 2001). Fiziksel ceza, itaat yöntemi olarak kullanılır ve ebeveynlerinin çocuktan beklediği temel davranış şekli itaattir. Çocuğun göstermiş olduğu olumlu davranışlar ödüllendirilmediği gibi çocuğa karşı duyulan sevgi çocuğun şımaracağı düşüncesiyle pek belli edilmez. Ebeveynleri bu tutuma sahip olan çocuklar genellikle istenmeyecekleri ya da cezalandırılacakları korkusu ile düşüncelerini saklarlar, boyun eğip duygularını açıkça ifade edemez her söylenilene yaparlar (Kulaksızoğlu, 2011). Aşırı baskı olan böyle ortamlarda yetişen bu kişilere kendini anlatma fırsatı verilmediği için bağımsız bir kişilik

geliştiremezler. Bu şartlarda yetiştirilen çocuklar onlara baskı altında ve zorla yaptırılan olumlu davranışları içselleştiremedikleri için akranlarına oranla topluma uyum ve iletişim becerileri de düşüktür (Yavuzer, 2003). Kızgınlığını rahatça ifade edemeyen çocuk pasif saldırgan bir tutum geliştirir. Dolayısıyla bastırmış oldukları saldırganlık duygularını kendilerinden güçsüz gördükleri diğer bireylere karşı kullandıkları görülür. Bu çocuklar yaptıkları bir hatalarından dolayı fiziksel cezaya maruz bırakıldıklarından, yaptıkları yanlışın bedelini ödediklerini düşünerek davranışı tekrarlama haklarının olduğunu düşünebilirler (Kulaksızoğlu, 2011).

2.3.3. Aşırı Serbest Anne-Baba Tutumu

Bu ebeveyn tutumunu gösteren bireyler, çocuklarına karşı hiçbir denetim veya düzen yöntemini uygulamamaktadır. Çocuğun yanlış bir davranışı karşısında bile herhangi bir yaptırım uygulanmaz. Ebeveynleri tarafından iyi ya da kötü tüm davranışlarında aynı reaksiyonla karşılaşan çocukların artık neyin doğru neyin yanlış olduğunu fark etmekte zorlandığı görülmektedir (Adam, 2009).

Çocuğun aşırı serbest bir ortamda aşırı serbest tutuma sahip anne babalar tarafından yetiştirilmesi ve hiçbir kural konulmaması çocuğu doyumsuz ve bencil olmasına neden olur. Kuralları sevmeyen çocuklar her istediğinin olmasına alışkındır. Sosyal ilişkilerinde bireylerle kurdukları ilişkilerde sürekli dikkat çekmeye çalıştıklarından problemler yaşar ve herkesin kendilerine hizmet etmesini bekleyerek diğer kişilere bağımlı bir bireye dönüşürler. Bu nedenle kendine güveni olmayan bu bireylerin sosyal uyum problemleri yaşadıkları görülmekle beraber diğer bireylerle ilişkilerinde de genellikle başarılı olamazlar (Yavuzer, 2010). İzin verici tutuma sahip ebeveynlik tutumu genellikle tek çocuk sahibi ebeveynler ile geç anne baba olan ebeveynlerde görülmektedir. Bu ebeveynler çocuklarına karşı kişisel veya sorumluluk gerektiren durumlarda ortak bir tutum izlemezler ve olayların gidişatı çocuğun keyfine bırakılır. Çocuktan gelişimine uygun davranış örüntüleri beklenmediği gibi çocuğa toplumsal kurallar da öğretilmez ve sonuç olarak çocukta bu kuralları dikkate almaz (Dönmezer, 1999). Hep almaya alışmış olan çocuklar küçüklüklerinde ebeveynlerine ve yaş aldıkça da ilişki içinde oldukları diğer insanlar üstünde baskı kurmaya ve hükmetmeye çalışırlar (Özgüven, 2001). Bu çocuklar kurallara uyulmasından hoşlanmadıkları için okul dönemlerinde de problemler yaşayabilirler (Yavuzer, 2003).

Sık görülmemekle birlikte aile büyükleriyle bir arada yaşayan geniş ailelerde de görülmektedir (Dönmezer, 1999).

2.3.4. Dengesiz ve Kararsız Anne-Baba Tutumu

Dengesiz ve kararsız ebeveyn tutumu gösteren ebeveynlerin çocuklarına karşı tavırlarında genel bir tutarsızlık vardır. Bu kararsız davranış örüntüsü bireyin bağımsız ve özgürce değerler sistemi oluşturmasını engeller. Ebeveynler tarafından bazen ödüllendirilen davranış başka zaman da cezalandırılabilir. Çocukların konulan kurallara uyup uymadığı ebeveynleri tarafından her daim kararlılıkla ve sürekli olarak takip edilmez. Neyin doğru neyin yanlış olduğu konusundaki tutarsızlıklarla baş etmesi gereken ve karar veremeyen çocuk ilerleyen yıllarda da bunu kişiliğinin parçası olarak yansıtır. Dolayısıyla çocuk karşılaştığı durum karşısında nasıl tepki vereceğini çoğu zaman bilemez (Adam, 2009). Anne ve babanın bu kararsız tutumları ister aralarındaki bir uyumsuzluktan kaynaklı olsun isterse bireylerin kendi içindeki tutarsızlığından kaynaklı olsun bu durum çocuğun ebeveynleriyle ve çevresiyle olan ilişkisini olumsuz etkiler. Çocuk yaptığı hatalı davranış karşısında gördüğü tepkiyi davranışın sonucu olarak görmez onun yerine anne babasının kişisel tepkisi olarak görür. Bütün bu tutumlarda çocuğun bir birey olarak gelişmesini olumsuz etkilemektedir. Özellikle ergenlik döneminde sıkça karşılaşılan, çocukların bazen yaşça küçük olduğu için izin verilmeyen bir davranışına ebeveynler daha sonra artık sen büyüdün diyerek tepkiler verirler (Dönmezer, 1999). Ebeveynlerin özellikle çocuğun da olduğu ortamda birbirlerinin davranışlarını eleştirmeleri, birinin müdahalesinde diğerinin çocuğu koruması, çocukta görülen davranış problemleri için diğer ebeveynini suçlanması bu ebeveyn tutumunda sıklıkla karşılaşılan olumsuz tutumlardandır (Yavuzer, 2005).

2.3.5. İlgisiz ve Kayıtsız Anne-Baba Tutumu

İlgisiz ve kayıtsız olarak adlandırılan ebeveyn tutumunda anne ve babanın çocuklarıyla iletişimi kopuktur. Bu tür aileler çocuklarını dışlayabildiklerinden çocuk kendini yalnız hisseder. İlgisiz tutum sergileyen anne babalar çocuğa sevgi göstermede yetersiz kaldıkları gibi her türlü ihtiyaçlarını karşılamada yetersizdirler. Maddi ve manevi temel ihtiyaçları ebeveynleri tarafından karşılanmayan çocuklar toplum tarafından da çoğu zaman onaylanma görmediklerinden, saldırgan eğiliminin yüksek ve kaba davranışlar gösteren ve zarar veren kişilere dönüşebilecekleri gibi içe kapanık, hakkını dahi arayamayan pısrık bireylerde olabilirler (Özgüven, 2001). Ayrıca çocuğa bir

denetleme uygulanmadığından kuralda yoktur. Çocuk kendi başına bırakılıp çocuğa yeterli zaman ayrılmaz, çocuğa ebeveynleri tarafından verilmesi gereken temel bakım eksik bırakılır ve bu aileler çocuklarını kendileri için birer pürüz olarak görürler. Genellikle yoksul ve kalabalık ailelerde bu tür anne baba tutumu görülür (Adam, 2009).

2.3.6. Demokratik Anne-Baba Tutumu

Dengeli, destekleyici güven verici bir tutum olarak da ifade edilen ideal anne baba tutumuna demokratik anne baba tutumudur (Adam, 2009). Demokratik tutuma sahip olan ebeveynler çocuğa öncelik vermekte ve çocuklarının birer birey olarak bağımsız yetişmesine destek olmaktadır. Bu tutuma sahip ebeveynler çocuğa öncelikle insan olduğu için saygı duyarlar. Her türlü fiziksel ihtiyaçlarını karşılamalarında yardımcı oldukları gibi çocuklarını karşılıksız bir sevgiyle beslerler. Çocuk bu sevgiden mahrum kalmayacağı güvencesi içindedir. Çünkü anne ve baba olumsuz davranış sergileyen çocuğa karşı dahi sevgisini açık bir biçimde göstermekten çekinmez (Kulaksızoğlu, 2011). Bu aile tipinde adaletli tutum ve sevginin yanında denetim de vardır. İki durumunda yerinde ve olması gerektiği gibi uygulanıldığı bir yöntemdir. Aile içinde ki uyulması istenen kurallar önceden belirlenir ve çocuğa anlayabileceği bir dille de anlatılır. Demokratik ailelerde kuralsız tutumlar söz konusu değildir. Ancak çocukların kurallardan zorlanmaları onlar açısından da kabul edilebilir düzeydedir. Çocuğa kurallara uyarken yardım edilir. Kurallara uymayan çocuğa şiddet içeren bir ceza uygulamaktansa çeşitli disiplin yöntemleri uygulanır. Katı kurallardansa daha uygulanabilir kurallar söz konusudur (Dönmezer, 1999). Çocuğa konulan kurallara uyması için uygulanan yöntemlerden bazıları nedeni belirtilerek kanıt gösterme, bazı durumlarda mahrum bırakma gibi uygulanabilir yöntemlerdir. Çocuğa nedenini göstererek inandırma da çocuğun istenilen davranışı neden yapması veya neden yapmaması gerektiği açıklanmalıdır ve davranışın sonuçları açık bir biçimde anlatılmalıdır. Mahrum bırakma davranışında ise çocuğa fiziksel şiddet içeren bir ceza vermektense sevdiği bir şeylerden mahrum bırakılması şeklinde olabilir. Bunun yanında çocuğa sevdiği bir tutum veya davranışla sevmediği fakat gelişimi için gerekli olan bir tutum veya davranışı beraber söyletmek de olumlu bir pekiştirme yöntemidir (Kulaksızoğlu, 2011). Çocuğun dışarıdan denetlenmesindense daha çok kendi kendini denetlemesi öğretilir. Çocuğa sık ve sürekli tavsiye verilmez bunun yerine çocuktan yapması beklenen davranışlar çocuğa açıkça belirtilerek çocuk için yararlı bir rol model olunur.

Eşlerin birbirine karşı davranışları da saygı çerçevesinde olmakta ve böylece çocuklarına iyi birer model olmaktadır. Ayrıca aile içindeki kurallar sadece çocuk için geçerli değil ailedeki herkes için de geçerli olmalıdır. Ebeveynlerin çocuklarına karşı izledikleri ortak tutum ve aile içerisinde ebeveynleri ile çocukların eşit haklara sahip olması sonucu çocuk kendini daha rahat ifade edebilmektedir (Kulaksızoğlu, 2011). Böylece çocuğun özdenetim kazanması da sağlanmış olur. Böyle dengeli bir ailede yetişen çocuklar kendini keşfetme ve daha iyi tanıma fırsatı bulur. Kendini geliştirir ve birey olarak kendini gerçekleştirebilme fırsatını yakalamış olurlar. Değerli olduğu hissettiği ailesi içerisinde mutluluğu yakalar. Kendisi de bir yetişkin olduğunda çevresindekilere karşı hoşgörölü, saygılı en önemlisi de kendini doğru ifade edebilen bir birey olur (Özgüven, 2001). Demokratik ailelerde yetişen bireylerde diğer insanlar kadar türlü sorunlar yaşayabilirler. Sorumluluk sahibi, öz denetimi yüksek, yapıcı olmayı öğrenen bireyler sorunlarını birçok yaratıcı yöntemle çözebilirler ve sorunlarını yaşamlarının diğer bölümlerine taşımazlar. Fikirlerini serbestçe söyleyebilir uygun bir dille ifade edebilirler ve ihtiyaçları olduğunda çevrelerinden yardım almaktan çekinmezler (Dönmezer, 1999).

2.4. Anne-Baba Tutumlarını Etkileyen Etmenler

Çocuk daha anne karnında iken ailesiyle iletişimi başlar. Annenin bu dönemdeki hisleri çocuk sahibi olmak istemesi veya istememesi gibi birtakım düşünceleri hormonlar aracılığıyla çocuğa iletilmektedir. Yani anne daha çocuk doğmamışken onunla iletişime onu etkilemeye başlar (Örgün, 2000). Annenin çocuk ile geçirdiği zaman babaya göre daha fazla olduğundan annenin çocuğa karşı tutumu çocuk üzerinde babanın tutumundan daha etkili olduğu sonucu çıkmaktadır (Kulaksızoğlu, 1998).

Anne-baba tutumlarından bahsedildiğinde toplumlardan toplumlara farklılık gösteren birçok yapı görölmektedir. Bu farklarla beraber aynı toplumda yaşayan aileler arasında bile anne-baba tutumları değişiklik gösterebilmektedir. Bu ayrımların nedenlerine bakıldığında birbirinden farklı nedenler karşımıza çıkmakla birlikte bazı özellikleri ortak başlıklar altında incelenebilmektedir. Aile içerisinde çiftlerin aralarındaki mutlu ilişkinin varlığı ebeveynleri oldukları çocuklarına karşı davranışlarını da etkilemektedir. Ebeveynlerin birbirine göstermiş oldukları sevgi ve saygıyla aralarında kurdukları sağlıklı ilişkinin varlığı evin tüm fertlerini etkilemekte olup bu durum da çocuklarına karşı tutumlarından anlaşılmaktadır (Yavuzer, 2005).

Bireylerin geç yaşıta ya da erken yaşıta ocuk sahibi olması, çocuğun ebeveynlerince istenerek sahip olunması, babanın çocuğunun bakımındaki payı ve anneyle bu sorumlulukları paylaşıp paylaşmaması, eşlerin beklentileriyle örtüşen çocuğa sahip olup olmamaları, ocuk sayısı, çocuğun karakter özellikleri ebeveyn tutumlarını etkileyen durumlardan bazılarıdır (Yavuzer, 2010). Anne veya babanın çocuklarının kız ya da erkek olmasına göre tutumlarında değişiklik gözlenebilmektedir. Örneğin ataerkil baba erkek evladının daha güçlü olacağına inandığından çocuğa karşı fazlaca katı ve şefkat yoksunu davranışlar gösterebilmektedir. Ailelerin beklentilerinin genellikle çocukların yaşına göre farklılaştığı benzer davranışa karşı gösterdikleri tutumun çocuğun yaşının büyük ya da küçük olmasına göre farklılaştığı görülmektedir. Anne babaların çocuklarına karşı davranış örüntüleri parçası oldukları toplumun kültüründen de önemli ölçüde etkilenmektedir. Ailenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durumunun yüksek ya da düşük olması ebeveyn tutumlarını da etkilediği gözlenmiştir. Sosyoekonomik seviyeleri yüksek olan anne ve babalar daha düşük sosyo-ekonomik seviyedeki ebeveynlere göre çocuklarına karşı daha eşit ve demokratik davranabilmekte, birey olarak gelişmelerine daha fazla imkn tanımaktadırlar (Dönmezer, 1999).

Anne-baba tutumları ile alakalı çalışmalar ve sınıflandırmalar da farklı farklıdır (Yavuzer, 2008), aşırı korumacı, hoşgrl, aşırı hoşgrl ve düşkün, reddedici, kabul edici, baskı altında tutucu, çocuklara karşı boyun eğen ve çocuklarını ayıran olarak (Yrkoğlu, 1978), sıkı tutumlar, gevşek tutumlar, tutarsız ve demokratik tutumlar olarak sınıflandırılmıştır. Anne ve babanın tutumları veya ne yapmak istediklerinden ziyade önemli olan çocuğun tüm bu davranışları nasıl algılamış olduğudur. Bu oldukça önemli bir konudur (Akbağ ve Erturan, 1995). Bu çalışmaların ekseninde bahsedilen anne baba tutumları; baskıcı ve otoriter ebeveynler, aşırı koruyucu tutum sahibi ebeveynler, izin verici tutum sahibi ebeveynler, tutarsız ve kararsız tutum sahibi ebeveynler, demokratik tutum ve reddedici tutum sahibi ebeveynler olarak incelenebilir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM VE GEREÇ

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada iki ya da daha fazla değişkenin arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlayan tarama yaklaşımı olan ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli iki ve daha fazla sayıdaki değişkenin arasındaki ilişkinin birlikte değişme durumunu bulmayı amaçlayan araştırma modelidir. Bu modelle araştırmadaki bağımlı değişkenler ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiler ortaya konulabilir (Karasar, 2008). Araştırmadaki kuramsal açıklamalar literatür bilgilerine dayanılarak yapılmıştır. Ebeveynlerin evlilik doyumları ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki anketlerle toplanan verilerin nicel yöntemlerle analiz edilmesiyle bulunmuştur. Ölçeklerden elde edilen veriler istatistiklerle anlamlı bulgulara dönüştürülmüştür.

3.2 Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın araştırma grubunu Bursa ilinde ikamet eden evli ve çocuk sahibi 126 birey oluşturmuştur. Araştırmanın hazırlık safhasında bireylere toplam 250 anket dağıtılmış olup 225 anketin geri dönüşü gerçekleşmiştir. 162 adet kadın ve 63 adet erkek katılımcının cevaplamış olduğu anket formlarının istatistiksel analiz için uygun olmadığı görülmüş olup araştırma eşit sayıda erkek ve kadından oluşan istatistiksel analiz ile tamamlanmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan evli bireylerden gönüllü olanlar araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmaya başlamadan önce yapılacak araştırma konusunda katılımcılara verilen ölçme araçlarını nasıl dolduracakları konusunda bilgi verilmiştir. Çalışmanın araştırma grubunu, 126 çift (63 kadın ve 63 erkek) oluşturmuştur. Çalışmaya katılan kadın ve erkek katılımcıların yaş aralığı ortalaması 40,20 yaş bulunmuştur.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada evli fertlerin kişisel bilgilerine ulaşabilmek için Sosyo Demografik Bilgi Formunu, aile tutumlarının puanlarını bulmak için Aile Hayatı İle Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğini, evlilik doyumunun puanlarını belirlemek için Evlilik Yaşamı Doyum Ölçeğini ve aile üyelerinin aralarındaki ilişkiyi sağlıklı veya sağlıklı olmayan ilişki olarak ayırt edebilmek için de Aile Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır.

Çalışmada veri toplamak için kullanılan araçlara ait bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.1 Sosyo Demografik Bilgi Formu

Bu kısımda araştırmaya katılan ebeveynlerin kişisel ve sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla cinsiyeti, yaşı, medeni hali, eğitim düzeyi, çalışma durumu, kaç yaşında evlendiği, kaç çocuğu olduğu, evliliğinin kaçınıcı yılında çocuk sahibi olduğu gibi sorular sorulmuş ve bu sorulara göre betimlenmiştir.

3.3.2. Aile Hayatı İle Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği

Araştırma kapsamında katılan bireylerin çocuk yetiştirme tutumlarını ölçmek için Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği katılımcılara uygulanmıştır.

Ölçek Schafer ve Bell (1958) tarafından geliştirilmiş olup ölçeğin Türkçe 'ye uyarlanmasını 1978 yılında Le Compte ve Özer yapmıştır. Test tekrar test güvenilirliğinde Spearman korelasyon katsayısı 0.50-0.88 bulunmuştur. Ölçek 5 alt boyuttan ve 60 maddeden oluşur. Ölçeğin alt boyutları şunlardan oluşmaktadır;

a. Aşırı Koruyucu Annelik: Bu bölümde 16 madde bulunmaktadır. Bu maddeler 1, 3, 4, 7, 11, 12, 14, 26, 27, 28, 32, 34, 36, 46, 51, 57. maddelerdir. Aşırı denetleme, müdahalecilik, annenin fedakârlığı ve çocuğun bunu anlaması ve minnet duyması gerektiğine inanarak çocuktan çalışan aynı zamanda bağımsız olmasını istenmektedir.

b. Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma: Bu bölümde 9 madde bulunmaktadır. Bu maddeler 2, 13, 18, 22, 29, 37, 44, 45, 59. maddelerdir. Çocuğa aile içinde diğer bireylerle eşit haklar tanınması, düşüncelerini rahatça ifade etmesini destekleme, gerektiğinde çocukla arkadaşlık edebilme, onunla birçok şeyi paylaşabilmeyi kapsar.

c. Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi: Bu bölümde 13 madden oluşmaktadır. Bu maddeler 6, 9, 16, 17, 21, 23, 31, 38, 41, 42, 49, 52, 55. maddelerdir. Çocuklardan uzun zaman ayrı kalamamanın, agresiflik, çocuğa bakamayacağından korkulması gibi konular bulunmaktadır.

d. Karı-Koca Geçimsizliği: Bu bölüm 6 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler 8, 19, 33, 40, 48, 54. maddelerdir. Bu alt ölçek ebeveynler arasındaki uyuşmazlığın çocuk yetiştirmedeki rolüyle babanın koca ve baba olarak anneye gerekli yardımı verememesi gibi konuları kapsamaktadır.

e. Sıkı Disiplin: Bu bölüm 16 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler 5, 10, 15, 20, 24, 25, 30, 35, 39, 43, 47, 50, 53, 56, 58, 60. Maddelerdir. Cezalanın ve sıkı disiplinin olduğu, cinsel ve saldırgan dürtüler ile ebeveynin şartsız egemenliği konularını kapsar.

Cevapları hiç uygun bulmuyorum ile çok uygun buluyorum arası değişen dörtlü likert tipi bir ölçektir. Puanlaması ise çok uygun buluyorum 4 puan olup, oldukça uygun buluyorum 3 puan, biraz uygun buluyorum 2 puan, hiç uygun bulmuyorum 1 puan şeklindedir. Ayrıca 2, 29 ve 44. maddelere verilen cevaplar tersine puanlanarak hesaplanmaktadır. Ölçeğin puanlarının yorumlanmasına, her alt ölçeğin toplam puanın yüksek olması o alt boyutta davranış tutumunun onaylandığını göstermektedir (LeCompte ve Özer, 1978).

3.3.3. Aile Yaşam Doyum Ölçeği

Aile Yaşam Doyumu Ölçeği likert tipi bir ölçek olup 23 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri ailede bireylerce algılanmış yaşam doyumuyla ilişkili karşıt cevapların sağda ve solda maddeler halinde yer almasıyla oluşmaktadır. Ölçekte 1 ile 7 arasında değişen puandaki maddelerin cevapları karşıt iki aralık arasındadır. Maddelerin puanlanmasının yapılması olumsuz ifadelerden olumlu ifadeye doğru artan bir değer ile hesaplanmaktadır. Ölçekte olumsuz cevaplardan olumlu cevaplara doğru 7 basamaklı bir ölçek üzerinden puanlanma yapılmaktadır. Ölçeğin puanlamasında alınabilecek en düşük puan 23 olup, en yüksek puan ise 161'dir. Alınan puanın yüksek olması fertlerin aileleriyle beraberken yüksek bir yaşam doyumuna sahip olduklarını göstermektedir. Ölçeğin Cronbach α güvenirlik katsayısı ise .94'tür.

3.3.4. Aile Değerlendirme Ölçeği

Aile Değerlendirme Ölçeği, Amerika Birleşik Devletlerindeki Brown Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri ve insan davranışları ile Butler Hastanesi'nin işbirliğiyle oluşturulmuş olup, çevirisi yapılmış ve Fransa, Portekiz, Afrika ve Macaristan'da uygulanmıştır (Bulut,1990).

Aile Değerlendirme Ölçeğinin amacı aile sisteminin içindeki çeşitli tutumların varlığı hakkında bilgi toplamak ve bu bilgiyi de direk aile üyelerinden almaktır. Bu ölçekle ailenin yapısal ve kurumsal özelliği ile aile üyelerinin birbirleriyle aralarındaki etkileşimini ayırt etmek üzere tanımlanmıştır (Bulut, 1990). Aile Değerlendirme Ölçeği yedi alt boyuttan oluşur. Bunlardan altısı Mc Master Aile işlevleri Modelinde ele alınan alt ölçekler olup yedinci alt ölçek ise Aile Değerlendirme Ölçeğinde sonradan eklenmiş olup ailenin sağlıklı olup olmadığını değerlendirir. Aile Değerlendirme Ölçeği likert tipi bir ölçek olup her bir soru 1-4 arasında puanlanır. Aile Değerlendirme Ölçeği değeri, her alt boyutla alakalı olan maddelerden alınan puanların toplanarak madde sayısına

bölünmesiyle birlikte 1 ile 4 arasında bir puan elde edilerek bulunur. Ölçekten alınan 2 puana kadar ki puanlar ailenin işlevsellik düzeyinin normal olduğunu işaret ederken, 2 ve üstü değerde puanlar aile işlevselliğinin bozuk ya da yetersiz düzeyde olduğu şeklinde yorumlanır. Aile Değerlendirme Ölçeğinin alt boyutlarıyla, ölçeğin toplamından alınan puanlar arttıkça ailenin işlevsellik düzeyinin gittikçe bozulduğu anlaşılmaktadır (Bulut,1990; Öner, 1996).

1. Problem Çözme (Problem Solving) : Ailenin işlevselliğini yerine getirebilmesi; maddi ve manevi problemleriyle baş edebilme becerisi olarak açıklanır. Problemin ortaya çıkmasından çözümlenmesine kadar olan süreci kapsar. Altı maddeden oluşmaktadır bu maddeler: 2,12,24,38,50,60.maddelerdir.

2. İletişim (Communication): İletişim ailenin üyeleri arasındaki her türlü iletişim faaliyeti olarak tanımlanmaktadır. İletişimin alt boyutları ile aile fertlerinin aralarında etkili bir iletişim içinde olup olmadıkları ölçülür. Etkili iletişim net ve doğrudan olmalıdır, aile üyelerinin birbirleriyle iletişimlerinin olup olmadığı ve bireylerin söylemek istedikleri düşüncelerini rahat ifade edip edemedikleri üzerinde durulur. Bu alt boyut dokuz maddeden oluşur bu maddeler: 3,14,18,22,29,35,43,52,59.maddelerdir.

3. Roller (Roles): Roller, aile içindeki bireylerin maddi ve manevi iletişim kalıplarından oluşan ihtiyaçlarının karşılandığı ilişki kalıplarıdır. Bu alt ölçekte aile içindeki üyelerin bakımı, desteklemesi ve kişisel gelişimlerine katkı sağlaması, aile birliğini idare edebilme konularında geliştirdikleri davranış kalıbı olup olmadığı üzerinde odaklanılır. Ayrıca, aileye içindeki bireylerin aile içi görevlerinin dağılımını ve bu görevlerin aile üyeleri tarafından eşit sorumluluk alacak şekilde yerine getirip getirilmediğini kapsamaktadır. Bu alt ölçek on bir maddeden oluşur bu maddeler: 4,8,10,15,23,30,34,40,45,53,58. maddelerdir.

4. Duygusal Tepki Verebilme (Affective respond) : Aileye mensup olan üyelerinin karşılaştığı herhangi bir durum karşısında en uygun davranışı gösterebilmesi anlamına gelir. Bu ölçek sevgi, saygı, mutluluk gibi olumlu duygularla beraber; öfke, kırgınlık, korku gibi olumsuz durumları da içine alır. Altı maddeden oluşan bu alt boyutun maddeleri 9,19,28,39,49,57. maddelerden oluşmaktadır.

5. Gereken İlgiyi Gösterme (Affective Involvement) Aile içindeki üyelerin birbirlerine karşı göstermiş olduğu olumlu tutumları ilgiyi, sevgi ve bakımı içermektedir. Sağlıklı ailelerde bireyler birbirleri ile yeterince ilgilenirler. Aşırı ilgilenme durumunda ailedeki

üyelerin birbirlerine karşı bağımlı davrandığı, az ilgilenildiği durumunda ise birbirlerine karşı sevgi ve ilgiyi az gösterdiklerinin belirleyicisi kabul edilir. 7 maddeden oluşan bu alt ölçeğin maddeleri 5,13,25,33,37,42,54. maddelerden oluşmaktadır.

6. Davranış Kontrolü (Behaviour Control): Davranış kontrolü alt boyutu aileye ait olan üyelerin davranışlarına disiplin sağlamak için ailenin sınır koyma biçimidir. Bu alt ölçek davranış kontrolünün esnek olması katı, serbest veya düzensiz olmasına göre ele alınmakta olup psikolojik ve sosyal tehlikeler karşısındaki davranışlar değerlendirilmektedir. Bu alt test dokuz maddeden oluşmuştur bu maddeler 7,17,20,27,32,44,47,48,55. maddelerdir.

7. Genel Fonksiyonlar (General function): Aile Değerlendirme Ölçeğinin altı alt ölçeğini de içine alacak biçimde cevap bulmayı amaçlamış olan bu alt ölçekte bireylerin sahip oldukları ailenin genel olarak sağlıklı aile tutumu gösterip göstermediğini değerlendirmektedir. On iki maddeden oluşmakta olup bu maddeler şunlardır: 1,6,11,16,21,26,31,36,41,46,51,56. Maddelerdir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

3.4.1. Verilerin toplanması

Verilerin toplanması amacıyla gönüllü olan evli ve çocuklu bireylere ölçeklerin uygulanacağı zamanlar belirlenmiş ve daha önceden kararlaştırılan zamanda araştırmacı tarafından uygulamalar yapılmıştır. Uygulamaya başlamadan önce araştırmacı tarafından ölçeklerle ilgili bilgi verilmiştir. Uygulama esnasında hiçbir sorunla karşılaşılmamıştır.

3.4.2. Verilerin analizi

Ölçekler ilk aşamada tek tek değerlendirilmiş ve eksik ve yanlış olarak uygulanan ölçek çalışma grubundan çıkartılmıştır. Böylece çalışma grubu için 126 evli bireyin puanları değerlendirilmeye alınmıştır. Araştırmamızda verilerin analizi için SPSS paket programı kullanılmıştır.

Ebeveynlerin çocuklarına karşı göstermiş oldukları anne baba tutumlarını oluşturan birden fazla faktör vardır. Bu faktörlerden bazılarının; ebeveynlerin yaşı, eğitim düzeyleri, çocuk sayıları, ailenin çocuğa isteyerek sahip olup olmaması gibi bazı değişkenlerin olduğu bilinmektedir (Balat, 2007). Çocuklarının yetiştirilmesi konusunda

ebeveynlerinin göstermiş oldukları tutumlar kùltùrlere göre de değişmektedir. Bireylerin demokratik, baskıcı, ilgisiz ve aşırı koruyucu gibi ebeveyn tutumlarını çocuklarını yetiştirme sürecinde onların gelişimlerini desteklemek amacıyla uyguladığı gör÷lmektedir. Yapılan araştırmalarda gösteriyor ki ebeveynlerinin çocuklarına karşı gösterdiği demokratik tutum, çocukların her yönden sağlıklı gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Çocuğun yetiştirilmesinde sorumluluğun anne, baba ve diğer aile fertlerinin arasında paylaşılması da önemlidir. Anne ve babalar ile beraber diğer aile fertlerinin aile içinde çocuğa karşı olumlu tutumlar sergilemesi çocukların daha demokratik aile ortamında yetişmelerine zemin hazırlayacaktır (şahin ve Özyürek, 2008).

BÖLÜM 4

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde Aile hayatı ile çocuk yetiştirme tutum ölçeği, Aile yaşam doyumu ölçeği ve Aile değerlendirme ölçeği kullanılarak toplanan verilerin istatistiksel analizleri yapıp elde edilen bulgular açıklanmıştır. Analizlerde öncelikle örneklemin kişisel bilgi edinmeye yönelik sorularla taranan sosyodemografik özellikleri sonrasında ölçeklere ilişkin istatistikî bulgular ortaya konulmuştur.

4.1. Ölçeklerin Puanları

Elde edilen bulgular demografik özelliklere ilişkin bulgular, demografik özelliklerin ölçeklerin puanlarına etkisi ve hipotezlerin sınanması olmak üzere üç alt başlıkta değerlendirilmiştir.

4.1.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Demografik verilerin dağılımının belirlenmesi için frekans analizi yapılmış olup sonuçlar tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya katılan bireylerin sosyo demografik özellikleri

		Sayı (n)	Ot. $\pm$ Sd	Yüzde	Min-Max
Yaş		126	40,20 $\pm$ 11,55		20-76
Evlenme Yaşı		126	24,52 $\pm$ 5,80		14-47
Evliliğinin Kaçınıc Yılında Çocuk Sahibi Olduğu		126	2,17 $\pm$ 1,28		1-8
Cinsiyet	Kadın	63		50,0	
	Erkek	63		50,0	
Eğitim Durumu	İlköğretim	39		31,0	
	Ortaöğretim	37		29,4	
	Üniversite	50		39,7	
Çalışma Durumu	Çalışıyorum	71		56,3	
	Çalışmıyorum	55		43,7	
Çocuk Sayısı	Tek Çocuk	33		26,2	
	İki Çocuk	59		46,8	
	Üç ve Üzeri	34		27,0	

Çalışma 126 kişinin cevapları üzerinden değerlendirilmiştir. Kadın ve erkek katılımcıların sayıları eşit olup 63'er kişiden oluşmaktadır. 126 kişinin yaşları 20-76 yaş aralığında değişmekte, yaş ortalaması 40,20, standart sapması ise 11,55 bulunmuştur.

Araştırmaya katılan katılımcıların evlenme yaşına ait bulgularda evlenme yaşı 14 ile 47 yaş aralığında olup ortalama evlenme yaşı 24,52 standart sapmasının ise 5,80 bulunmuştur. Araştırmaya katılan çiftlerin evliliklerinin kaçınıcı yılında çocuk sahibi olduğu değişkenine bakıldığında ortalaması 2,17 standart sapması ise 1,28 olarak gözlemlenmiştir. Çalışmaya katılan katılımcıların bulgularına bakıldığımızda %39,7'sinin üniversite mezunu olup geri kalanın ise % 29,4'ü lise, % 31,0'i ilköğretim mezunudur.

Araştırmaya katılanların katılımcıların yarıdan fazlasının çalıştığını (%56,3) bulunmuştur. Katılımcılar arasında en yüksek oranın %46,8'le iki çocuk sahibi olanlar oluşmakta olup, % 27'si üç ve üzeri çocuk sahibi olanlar, % 26,2'si tek çocuk sahibi ebeveynlerden oluşmaktadır.

Tablo2: Araştırmaya katılan bireylerin kişisel özelliklerinin cinsiyetlerine göre dağılımı

		Kadın		Erkek	
		n	%	n	%
Eğitim Durumu	İlköğretim	33	84,6	6	15,4
	Lise	16	43,2	21	56,8
	Üniversite	14	28,0	36	72,0
Çalışma Durumu	Çalışıyorum	13	18,3	58	81,7
	Çalışmıyorum	50	90,9	5	9,1
Kaç çocuğunuz var?	Tek Çocuk	14	42,4	19	57,6
	İki Çocuk	30	50,8	29	49,2
	Üç ve Üzeri	19	55,9	15	44,1

Araştırmaya katılan ebeveynlerin eğitim durumuna bakıldığında ilköğretim mezunu katılımcıların %84,6 ile kadınlardan oluştuğu, erkek katılımcıların %72 ile üniversite mezunlardan oluştuğu görülmektedir. Kadın katılımcıların çalışma oranı %18,3 ile erkek katılımcılardan (%81,7)düşük bulunmuştur. Kadın katılımcılar en yüksek üç ve üzeri çocuk sahibi olduklarını(%5,9) bildirirken erkek katılımcıların çoğunluğu (%57,6) tek çocuk sahibi olduklarını bildirmişlerdir.

Tablo 2 – a: Cinsiyet

		n	Ort.	Std.	Min	Max
Kadın	Yaş	63	42,2 2	12,65 4	23	76
	Kaç yıllık evlisiniz?	63	22,1 3	5,348	14	40
	Evliliğinizin kaçınıcı yılında çocuk sahibi oldunuz?	63	2,11	1,284	1	7
Erkek	Yaş	63	38,1 7	10,02 8	1	67
	Kaç yıllık evlisiniz?	63	26,9 0	5,266	20	47
	Evliliğinizin kaçınıcı yılında çocuk sahibi oldunuz?	63	2,24	1,292	1	8

Araştırmaya katılan 63 kadın katılımcının yaş ortalaması $42,22 \pm 12,654$ bulunmuş olup, araştırmaya katılan 63 erkek katılımcının yaş ortalaması ise $38,17 \pm 10,028$ bulunmuştur.

Çiftlerin kaç yıldır evli olduğuna ilişkin değişkeni incelediğimizde kadın katılımcıların ortalama $22,13 \pm 5,348$ yıl, erkek katılımcıların ortalama $26,90 \pm 5,266$ yıldır evli olduğu bulunmuştur.

Kadın katılımcılar cevaplarından evliliklerinin ortalama 2,11 yılında çocuk sahibi olduklarını bulunmuş olup standart sapmaları ise 1,28 bulunmuştur; erkek katılımcıların ise 2,24 yılında çocuk sahibi olduklarını bulunmuş olup standart sapmaları ise 1,292 bulunmuştur.

4.1.1.1. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanlar

Katılımcıların Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği (AHÇYTÖ), Aile değerlendirme ölçeği (ADÖ) ve Aile yaşam doyumu ölçeği (AYDÖ)'nden aldıkları toplam puanların standart sapma ve ortalama değerleri sunulmuştur.

Tablo 3: Araştırmaya katılan bireylerin Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeğinin alt ölçeklerine ilişkin puan aralıkları, ortalamaları ve standart sapmaları

	N	Ort.	Std.	Min.	Max
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği	126	152,1 3	$\pm 21,5$ 4	104	228
Aşırı Annelik	126	43,58	$\pm 8,41$	24	64
Demokratik Tutum	126	26,90	$\pm 3,16$	20	35
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	126	29,76	$\pm 6,85$	16	52
Karı-Koca Geçimsizliği	126	13,83	$\pm 3,70$	7	24
Sıkı Disiplin	126	38,06	$\pm 7,57$	20	62

Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeğinin beş alt boyutunun aritmetik ortalaması incelendiğinde ortalamaların çoğunun orta değere yakın olduğu görülmüştür. Annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi alt boyutunun ($29,76 \pm 6,85$), karı-koca geçimsizliği alt boyutunun ($13,83 \pm 3,70$) ve sıkı disiplin alt boyutunun ($38,06 \pm 7,57$) aritmetik ortalamalarının ise diğer alt boyutlara göre biraz daha düşük bulunmuştur.

Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeğinin aşırı annelik alt boyutu ($43,58 \pm 8,41$) ile demokratik tutum alt boyutu ($26,90 \pm 3,16$) oranlarının değerleri ortalamaya yakın bulunmuştur.

Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeğinin otoriter tutum alt boyutu değerlerinin ise ($38,06 \pm 7,57$) ortalamanın altında olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Araştırmaya katılan bireylerin Aile değerlendirme ölçeği alt ölçeklerine ilişkin puan aralıkları, ortalamaları ve standart sapmaları

	n	Ort.	Std.	Min.	Max.
Aile Değerlendirme Ölçeği	126	158,6 3	$\pm 19,72$	79	195
Problem Çözme	126	11,30	$\pm 3,93$	6	24
İletişim	126	22,17	$\pm 3,38$	12	32
Roller	126	30,61	$\pm 5,12$	14	42
Duygusal Tepki Verebilme	126	16,96	$\pm 2,73$	7	22
Gereken İlgiyi Gösterme	126	20,72	$\pm 3,54$	7	27
Davranış Kontrolü	126	26,57	$\pm 4,50$	10	33
Genel Fonksiyonlar	126	30,29	$\pm 3,78$	16	38

Aile değerlendirme ölçeğinin yedi alt ölçeğinin aritmetik ortalaması incelendiğinde çoğunun ortalamasının altında olduğu bulunmuştur. Problem çözme alt boyutu ($11,30 \pm 3,93$) değeri aritmetik ortalamasının altında; duygusal tepki verebilme alt boyutu ($16,96 \pm 2,73$), roller alt boyutu ($30,61 \pm 5,12$), davranış kontrolü alt boyutu ($26,57 \pm 4,50$), genel fonksiyonlar alt boyutu ($30,29 \pm 3,78$), gereken ilgiyi gösterme alt boyutu ($20,72 \pm 3,54$) ortalamasının ise aritmetik ortalamasının üstünde olduğu bulunmuştur. İletişim ($22,17$) alt boyutunun puanı ise ortalama yakın bulunmuştur.

Tablo5: Araştırmaya katılan bireylerin Aile yaşam doyumu ölçeğine ilişkin puan aralıkları, ortalamaları ve standart sapmaları

	n	Ort.	Std.	Min.	Max.
Aile Yaşam Doyumu Ölçeği	126	140,7	±25,47	28	161
	1				

Tablo 5’de Aile yaşam doyumu ölçeğinden alınabilecek maksimum sonuç 161 minimum sonuç 23’tür. Ölçek sonucu katılımcıların puanları (140,71±25,47) yüksek bulunmuş olup bireylerin aileleriyle birlikteyken yüksek bir yaşam doyumu aldıklarını söyleyebiliriz.

Tablo 6: Araştırmaya katılan bireylerin Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği, Aile değerlendirme ölçeği, Aile yaşam doyumu ölçeği ve alt boyutlarıyla ilişkisi

		AHÇYT Ö	F1	F2	F3	F4	F5
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği	r	1	0,868	0,113	0,598	0,596	0,863
	p		0,000	0,206	0,000	0,000	0,000
Aşırı Annelik	r	0,868	1	0,083	0,327	0,342	0,739
	p	0,000		0,353	0,000	0,000	0,000
Demokratik Tutum	r	0,113	0,083	1	-0,119	-0,032	-
	p	0,206	0,353		0,183	0,722	0,309
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	r	0,598	0,327	-0,119	1	0,361	0,398
	p	0,000	0,000	0,183		0,000	0,000
Karı-Koca Geçimsizliği	r	0,596	0,342	-0,032	0,361	1	0,433
	p	0,000	0,000	0,722	0,000		0,000
Sıkı Disiplin	r	0,863	0,739	-0,091	0,398	0,433	1
	p	0,000	0,000	0,309	0,000	0,000	
Aile Değerlendirme Ölçeği	r	-0,006	0,036	0,104	-0,018	-0,123	0,005
	p	0,946	0,692	0,245	0,845	0,168	0,952
Problem Çözme	r	0,133	0,026	-0,060	0,112	0,247	0,148
	p	0,137	0,774	0,506	0,210	0,005	0,099
İletişim	r	0,079	0,126	-0,037	0,024	-0,062	0,085
	p	0,379	0,16	0,684	0,792	0,490	0,342
Roller	r	-0,033	0,045	0,120	0,016	-0,227	-
	p	0,714	0,616	0,181	0,861	0,011	0,742
Duygusal Tepki Verebilme	r	0,019	0,069	0,139	-0,001	-0,111	0,028
	p	0,831	0,442	0,121	0,992	0,215	0,754
Gereken İlgiyi Gösterme	r	-0,073	0,044	0,245	-0,149	-0,317	-
	p	0,420	0,621	0,006	0,097	0,000	0,650
Davranış Kontrolü	r	-0,233	-0,187	0,176	-0,147	-0,273	-
	p	0,009	0,036	0,049	0,100	0,002	0,006
Genel Fonksiyonlar	r	0,006	0,016	0,104	-0,040	-0,026	0,024
	p	0,946	0,857	0,245	0,659	0,776	0,791
Aile Yaşam Doyumu Ölçeği	r	0,006	0,034	0,043	-0,007	-0,104	0,106
	p	0,942	0,709	0,630	0,939	0,247	0,239

r: Spearman korelasyon analizi

F1: Aşırı annelik, F2: Demokratik tutum, F3: Düşmanca ve reddedici tutum, F4: Eşler arası geçimsizlik, F5: Otoriter tutum

Araştırmaya katılmış olan ebeveynlerin Aile değerlendirme ölçeği alt boyutlarından olan problem çözme yetenekleri ($p=0,005$) alt boyutu ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutu olan eşler arası geçimsizlik (F4) alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutu olan eşler arası geçimsizlik (F4) alt boyutu ile Aile değerlendirme ölçeği alt boyutu olan roller ($p=0,011$) alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

Aile değerlendirme ölçeği alt boyutu olan gereken ilgiyi gösterme alt boyutuyla ($p=0,006$) alt boyutu ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutu olan demokratik tutum (F2) alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

Aile değerlendirme ölçeği alt boyutu olan davranış kontrolü alt boyutuyla ($p=0,036$) alt boyutu ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutu olan aşırı annelik (F1), eşler arası geçimsizlik (F4) ve otoriter tutum (F5) alt boyutları arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuş olup demokratik tutum (F2) alt boyutuyla arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

4.2. Demografik Özelliklerin Ölçeklerin Puanlarına Etkisi

Sosyo demografik özelliklere göre ölçeklerin analizleri aşağıda verilmiştir.

4.2.1. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları

Araştırmaya katılan katılımcıların aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumunun demografik bilgiler ile karşılaştırılması sonucunda elde edilen verilerin farklı ve anlamlı sonuçlar bulunmuştur. Araştırmada katılımcıların demografik ve kişisel verileri eşit olmadığı için parametrik olmayan çift taraflı bir test olan Mann Whitney U istatistiksel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 7: Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyetleri ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması

		AHÇYTÖ	F1	F2	F3	F4	F5
Bağımsız Değişkenler		Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd
Cinsiyet	Kadın	153,91±23,75	44,41±8,88	27,29±3,22	28,92±7,53	14,40±4,08	38,88±7,75
	Erkek	150,35±19,10	42,74±7,91	26,51±3,06	30,60±6,04	13,26±3,21	37,25±7,36
	Z	-0,586	-0,845	-1,357	-2,423	-1,362	-0,796
	P	0,558	0,398	0,175	0,015	0,173	0,426

Z:Mann Whitney U

F1: Aşırı annelik, F2: Demokratik tutum, F3: Düşmanca ve reddedici tutum, F4: Eşler arası geçimsizlik, F5: Otoriter tutum

Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde; Cinsiyetin aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumun alt boyutu olan düşmanca ve reddedici tutum (F3) ile arasında negatif yönde anlamlı ($p=0,015$) bir ilişki olduğu saptanmıştır. Erkek katılımcıların algıladıkları düşmanca ve reddedici tutum puanlarının kadın katılımcılardan fazla olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Cinsiyete değişkenine bağlı; Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeğinin diğer alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 8: Araştırmaya katılan bireylerin eğitim düzeyi ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması

		AHÇYTÖ	F1	F2	F3	F4	F5
Bağımsız Değişkenler		Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd
Eğitim Durumu	İlköğretim	154,02±16,04	45,11±6,95	27,25±3,24	28,18±6,03	14,29±3,99	39,20±5,08
	Lise	156,95±27,37	44,17±9,52	27,01±3,19	31,13±8,43	14,24±3,98	40,39±8,20
	Üniversite	147,09±19,68	41,94±8,46	26,55±3,09	29,97±5,99	13,17±3,19	35,46±8,05
	χ^2	4,326	3,124	1,180	4,064	2,146	7,461
P		0,115	0,210	0,554	0,131	0,342	0,024

χ^2 : Kruskal Wallis, **Post Hoc:** Tamhane's T2

F1: Aşırı annelik, F2: Demokratik tutum, F3: Düşmanca ve reddedici tutum, F4: Eşler arası geçimsizlik, F5: Otoriter tutum

Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ile eğitim durumu arasındaki ilişki incelendiğinde; Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumun alt boyutu olan otoriter tutum (F5) ile ilişkisi $p=0,024$ bulunmuş olup aralarında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Lise mezunu katılımcılar en yüksek otoriter tutuma sahipken, üniversite mezunu katılımcıların en düşük otoriter tutuma sahip olduğu görülmüştür.

Eğitim durumuna bağlı; Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumun ölçeğinin diğer alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Buna rağmen; Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumun ölçeğinin aşırı annelik alt boyutunda ki (F1) ilköğretim mezunu ebeveynlerin ($45,11\pm6,95$) ortalamalarının değerlerinin daha yüksek olduğu üniversite mezunu ebeveynlerin demokratik tutum alt boyutunun (F2) ortalama puanları ($26,55\pm3,09$) daha düşük olduğu bulunmuştur. Lise mezunu ebeveynlerin düşmanca ve reddedici tutum (F3) ($31,13\pm8,43$) ortalamaları diğer eğitim seviyesindeki ebeveynlerden daha yüksek olup, eşler arası geçimsizliğin (F4) üniversite mezunu ($13,17\pm3,19$) bireylerdeki ortalaması ise daha düşük olduğu bulunmuştur.

Tablo 9: Araştırmaya katılan bireylerin çalışma durumun Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutlarından alınan puanlarla karşılaştırılması

		AHÇYTÖ	F1	F2	F3	F4	F5
Bağımsız Değişkenler		Ort. $\pm$ Sd	Ort. $\pm$ Sd	Ort. $\pm$ Sd	Ort. $\pm$ Sd	Ort. $\pm$ Sd	Ort. $\pm$ Sd
Çalışma Durumu	Çalışıyorum	148,34 $\pm$ 19,72	42,04 $\pm$ 7,79	26,70 $\pm$ 3,22	30,12 $\pm$ 6,11	13,11 $\pm$ 3,16	36,36 $\pm$ 7,26
	Çalışmıyorum	157,02 $\pm$ 22,94	45,55 $\pm$ 8,83	27,16 $\pm$ 3,07	29,29 $\pm$ 7,72	14,76 $\pm$ 4,13	40,26 $\pm$ 7,45
	Z	-1,806	-2,067	-0,857	-1,64	-2,104	-2,398
	P	0,071	0,039	0,392	0,101	0,035	0,016

Z: Mann Whitney U, χ^2 : Kruskal Wallis, Post Hoc: Tamhane's T2

F1: Aşırı annelik, F2: Demokratik tutum, F3: Düşmanca ve reddedici tutum, F4: Eşler arası geçimsizlik, F5: Otoriter tutum

Çalışma durumuna bağlı; Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumun ölçeğinin diğer alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Tablo 9).

Tablo 10: Araştırmaya katılan bireylerin sahip oldukları çocuk sayısı ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması

		AHÇYTÖ	F1	F2	F3	F4	F5
Bağımsız Değişkenler		Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd
Çocuk Sayısı	Bir Çocuk	149,26±23,00	42,56±8,38	27,15±2,44	29,48±7,26	13,71±3,80	36,36±7,68
	İki Çocuk	154,28±22,34	44,22±8,71	26,83±3,20	29,79±7,09	14,13±3,97	39,32±8,03
	Üç Çocuk ve Üzeri	151,17±18,68	43,45±8,06	26,78±3,72	29,97±6,17	13,44±3,13	37,53±6,37
	χ^2	0,983	0,85	0,201	0,1	0,29	2,441
		P	0,612	0,654	0,904	0,951	0,865
			0,295				

Z:Mann Whitney U, χ^2 : Kruskal Wallis, **Post Hoc:** Tamhane's T2

F1: Aşırı annelik, F2: Demokratik tutum, F3: Düşmanca ve reddedici tutum, F4: Eşler arası geçimsizlik, F5: Otoriter tutum

Çocuk sayısının ebeveyn tutumu üzerindeki etkisini ölçmek için Kruskal Wallis analizi uygulanmıştır. Çocuk sayısı değişkenine bağlı, aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Buna rağmen Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutlarından aşırı annelik alt boyutu (F1) puanları iki çocuk sahibi ebeveynlerde yüksek bulunurken, tek çocuk sahibi ebeveynlerin demokratik tutum (F2) alt boyutu puanları daha yüksek bulunmuştur. Düşmanca ve reddedici tutum alt boyutu (F3) puanları çocuk sayısına bağlı olmadığı saptanmıştır. Eşler arası geçimsizlik alt boyutu (F4) puanları iki çocuk sahibi bireylerde daha fazla görülmüş olup aynı zamanda otoriter tutum alt boyutu (F5) puanları da diğer ebeveynlerden yüksek çıkmıştır.

Tablo 11: Araştırmaya katılan bireylerin yaş parametresine göre Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin alt boyutlarıyla ilişkinin karşılaştırılması

		Yaş
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği	r	-0,074
	p	0,411
Aşırı Annelik	r	-0,023
	p	0,797
Demokratik Tutum	r	-0,041
	p	0,648
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	r	-0,122
	p	0,174
Karı-Koca Geçimsizliği	r	0,024
	p	0,786
Sıkı Disiplin	r	-0,101
	p	0,261

Tablo 11 'de ki Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ile yaş değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında ($p= 0,411$; $r=-0,074$) anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 12: Araştırmaya katılan bireylerin evlilik süresi ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması

		Evlilik Süresi*
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği		-0,093
	p	0,303
Aşırı Annelik	r	-0,131
	p	0,145
Demokratik Tutum	r	-0,071
	p	0,432
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	r	0,155
	p	0,082
Karı-Koca Geçimsizliği	r	-0,101
	p	0,260
Sıkı Disiplin	r	-0,092
	p	0,303

Tablodan da anlaşılabacağı üzere, katılımcıların Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinden almış oldukları puanlarının evlilik süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan testin sonucunda istatistiksel açıdan ($p=0,303$; $r=-0,093$) aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 13: Araştırmaya katılan bireylerin evliliğini kaçınıcı yılında çocuk sahibi olunduğu ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması

Çocuk Sahibi Olma*		
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği	r	-0,155
	p	0,083
Aşırı Annelik	r	-0,106
	p	0,236
Demokratik Tutum	R	-0,127
	P	0,155
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	R	0,038
	P	0,676
Karı-Koca Geçimsizliği	R	-0,083
	P	0,357
Sıkı Disiplin	R	-0,197*
	P	0,027

Katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği alt boyutu olan sıkı disiplin ile evliliğini kaçınıcı yılında çocuk sahibi olunduğu değişkeni arasında ($p=0,027$; $r=-0,197$) anlamlı ve negatif bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$). Evliliğinin ilk yıllarında çocuk sahibi olanların otoriter tutum alt boyutu değerleri yüksek bulunmuşken evliliğin ilerleyen yıllarında çocuk sahibi olanların otoriter tutum alt boyutu puanı daha düşüktür.

Evliliğini kaçınıcı yılında çocuk sahibi olunduğuna bağlı Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin diğer alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

4.2.2. Aile Değerlendirme Ölçeği ve Alt Boyutları

Aile değerlendirme ölçeği ve alt boyutları istatistiksel analiz tabloları.

Tablo 14: Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet faktörü ile Aile değerlendirme ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması

		n	Ort.	Std.	Z	p
Aile Değerlendirme Ölçeği	Kadın	63	157,00	22,09	-0,61	0,542
	Erkek	63	160,25	17,05		
Problem Çözme	Kadın	63	11,19	3,96	-0,443	0,657
	Erkek	63	11,41	3,93		
İletişim	Kadın	63	21,81	3,61	-1,505	0,132
	Erkek	63	22,54	3,13		
Roller	Kadın	63	30,38	5,57	-0,362	0,717
	Erkek	63	30,84	4,67		
Duygusal Tepki Verme	Kadın	63	16,46	2,96	-1,552	0,121
	Erkek	63	17,46	2,39		
Gereken İlgiyi Gösterme	Kadın	63	20,71	3,66	-0,052	0,959
	Erkek	63	20,73	3,45		
Davranış Kontrolü	Kadın	63	26,19	4,83	-0,642	0,521
	Erkek	63	26,95	4,14		
Genel Fonksiyonlar	Kadın	63	30,25	4,25	-0,581	0,561
	Erkek	63	30,32	3,28		

Z: Mann Whitney U

Tablo 14 'de Aile değerlendirme ölçeğinin alt boyutları ile cinsiyet arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 15: Araştırmaya katılan bireylerin eğitim durumu ile Aile değerlendirme ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması

		n	Ort.	Std.	χ^2	p
Aile Değerlendirme Ölçeği	İlköğretim	39	156,85	23,09	0,647	0,724
	Lise	37	160,84	19,65		
	Üniversite	50	158,38	16,99		
Problem Çözme	İlköğretim	39	11,77	4,12	2,929	0,231
	Lise	37	11,65	3,49		
	Üniversite	50	10,68	4,07		
İletişim	İlköğretim	39	22,41	3,73	0,776	0,678
	Lise	37	22,46	3,21		
	Üniversite	50	21,78	3,25		
Roller	İlköğretim	39	29,95	5,86	1,295	0,523
	Lise	37	31,16	4,98		
	Üniversite	50	30,72	4,62		
Duygusal Tepki Verme	İlköğretim	39	16,67	3,02	0,152	0,927
	Lise	37	17,03	2,86		
	Üniversite	50	17,14	2,39		
Gereken İlgi Gösterme	İlköğretim	39	20,36	3,95	0,519	0,771
	Lise	37	20,95	3,48		
	Üniversite	50	20,84	3,30		
Davranış Kontrolü	İlköğretim	39	25,41	5,08	3,884	0,143
	Lise	37	27,19	4,57		
	Üniversite	50	27,02	3,84		
Genel Fonksiyonlar	İlköğretim	39	30,28	3,99	0,936	0,626
	Lise	37	30,41	4,06		
	Üniversite	50	30,20	3,46		

Z: Mann Whitney U, χ^2 : Kruskal Wallis, Post Hoc: Tamhane's T2

Tablo 15’da Aile değerlendirme ölçeği alt boyutları ile eğitim durumu arasındaki ilişki incelenmiş aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

Sağlıklı aile tutumlarında; araştırmaya katılan lise mezunu ebeveynlerin ($n=37$) ($160,84\pm19,65$) ortalamaları, ilköğretim mezunu ($n=39$)($156,85\pm23,09$) ve üniversite mezunu ($n=50$)($158,38\pm16,99$) ebeveynlerin ortalamalarından yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 16: Araştırmaya katılan bireylerin çalışma durumu ile Aile değerlendirme ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması

		n	Ort.	Std.	Z	p
Aile Değerlendirme Ölçeği	Çalışıyorum	71	160,59	15,12	-0,549	0,583
	Çalışmıyorum	55	156,09	24,34		
Problem Çözme	Çalışıyorum	71	11,11	3,81	-0,452	0,651
	Çalışmıyorum	55	11,55	4,10		
İletişim	Çalışıyorum	71	22,34	2,95	-0,671	0,502
	Çalışmıyorum	55	21,96	3,89		
Roller	Çalışıyorum	71	31,18	4,24	-1,174	0,240
	Çalışmıyorum	55	29,87	6,03		
Duygusal Tepki Verme	Çalışıyorum	71	17,37	2,36	-1,159	0,246
	Çalışmıyorum	55	16,44	3,08		
Gereken İlgi Gösterme	Çalışıyorum	71	20,93	3,24	-0,498	0,618
	Çalışmıyorum	55	20,45	3,91		
Davranış Kontrolü	Çalışıyorum	71	27,24	3,90	-1,681	0,093
	Çalışmıyorum	55	25,71	5,07		
Genel Fonksiyonlar	Çalışıyorum	71	30,42	2,95	-0,47	0,638
	Çalışmıyorum	55	30,11	4,67		

Z: Mann Whitney U

Tablo 16 ’de Aile değerlendirme ölçeği alt boyutları ile çalışma durumu arasındaki ilişki incelenmiş aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılardan çalışan katılımcıların ($160,59\pm15,12$) çalışmayan katılımcılara ($156,09\pm24,34$) göre sağlıklı aile ortalama puanları yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 17: Araştırmaya katılan bireylerin çocuk sayısı ile Aile değerlendirme ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması

		n	Ort.	Std.	χ^2	p
Aile Değerlendirme Ölçeği	Tek Çocuk	33	161,21	16,47	1,528	0,466
	İki Çocuk	59	156,12	22,06		
	Üç ve Üzeri	34	160,47	18,27		
Problem Çözme	Tek Çocuk	33	11,24	3,59	0,295	0,863
	İki Çocuk	59	11,19	4,07		
	Üç ve Üzeri	34	11,56	4,11		
İletişim	Tek Çocuk	33	22,06	2,96	0,405	0,817
	İki Çocuk	59	21,98	3,87		
	Üç ve Üzeri	34	22,62	2,88		
Roller	Tek Çocuk	33	31,55	5,08	2,771	0,250
	İki Çocuk	59	29,92	4,98		
	Üç ve Üzeri	34	30,91	5,37		
Duygusal Tepki Verme	Tek Çocuk	33	17,33	2,19	2,638	0,267
	İki Çocuk	59	16,47	3,10		
	Üç ve Üzeri	34	17,44	2,40		
Gereken İlgi Gösterme	Tek Çocuk	33	21,12	3,43	0,736	0,692
	İki Çocuk	59	20,47	3,90		
	Üç ve Üzeri	34	20,76	3,03		
Davranış Kontrolü	Tek Çocuk	33	27,03	3,72	0,218	0,897
	İki Çocuk	59	26,31	5,21		
	Üç ve Üzeri	34	26,59	3,90		
Genel Fonksiyonlar	Tek Çocuk	33	30,88	2,79	0,639	0,727
	İki Çocuk	59	29,78	4,42		
	Üç ve Üzeri	34	30,59	3,37		

χ^2 : Kruskal Wallis, Post Hoc: Tamhane's T2

Tablo 17 'de Aile değerlendirme ölçeği alt boyutları ile çocuk sayısı değişkeni arasındaki ilişki incelenmiş ($p=0,466$) aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$).

Tek çocuk sahibi ebeveynlerin ($161,21\pm16,47$) ortalama puanları, iki çocuk ($156,12\pm2,06$) ve üç ve üzeri çocuk sahibi ebeveynlerin ($160,47\pm18,27$) ortalama puanlarından yüksek çıkmıştır.

Tablo 18: Araştırmaya katılan bireylerin yaş değişkeni ile Aile değerlendirme ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması

		Yaş
Aile Değerlendirme Ölçeği	r	-0,100
	p	0,265
Problem Çözme	r	-0,084
	p	0,350
İletişim	r	-0,085
	p	0,344
Roller	r	-0,056
	p	0,532
Duygusal Tepki Verebilme	r	-0,019
	p	0,834
Gereken İlgiyi Gösterme	r	-0,069
	p	0,442
Davranış Kontrolü	r	-0,171
	p	0,056
Genel Fonksiyonlar	r	-0,166
	p	0,064

r: Spearman korelasyon analizi *yıl

Aile değerlendirme ölçeği alt boyutları ile yaş arasındaki ilişkiyi incelemek üzere yapılan analizde istatistiksel açıdan ($r= -0,100$; $p=0,265$) aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 19: Araştırmaya katılan bireylerin evlilik süresi ile Aile değerlendirme ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması

	Evlilik Süresi*	
Aile Değerlendirme Ölçeği	r	0,101
	p	0,262
Problem Çözme	r	0,014
	p	0,880
İletişim	r	0,037
	p	0,681
Roller	r	0,133
	p	0,137
Duygusal Tepki Verebilme	r	0,093
	p	0,299
Gereken İlgiyi Gösterme	r	0,083
	p	0,356
Davranış Kontrolü	r	0,139
	p	0,121
Genel Fonksiyonlar	r	-0,016
	p	0,862

r: Spearman korelasyon analizi, *yıl

Katılımcıların Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinden aldıkları puanların evlilik süresine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek üzere yapılan analizin sonucunda istatistiksel açıdan ($p=0,262$; $r=0,101$) anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 20: Araştırmaya katılan bireylerin evliliğini kaçınıcı yılında çocuk sahibi olunduğuyula ile Aile değerlendirme ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırılması

		Çocuk Sahibi Olma*
Aile Değerlendirme Ölçeği	r	-0,087
	p	0,332
Problem Çözme	r	-0,173
	p	0,052
İletişim	r	-0,037
	p	0,684
Roller	r	-0,036
	p	0,690
Duygusal Tepki Verebilme	r	0,047
	p	0,603
Gereken İlgiyi Gösterme	r	-0,096
	p	0,287
Davranış Kontrolü	r	0,067
	p	0,456
Genel Fonksiyonlar	r	-0,155
	p	0,084

r: Spearman korelasyon analizi

*yıl

Katılımcıların Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinden almış oldukları puanların, evliliğini kaçınıcı yılında çocuk sahibi olunduğuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak üzere yapılan analizin sonucunda istatistiksel açıdan ($p=0,332$; $r=-0,087$) anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

4.2.3. Aile Yaşam Doyumu Ölçeği Karşılaştırılması

Aile yaşam doyumu ölçeği puanlarının karşılaştırılması aşağıdadır.

Tablo 21: Araştırmaya katılan bireylerin demografik bilgileri ile aile yaşam doyumu ölçeğinin puanların karşılaştırılması

		n	Ort.	Std.	Z	χ^2	p
Cinsiyet	Kadın	63	138,70	28,68	-	0,211	0,833
	Erkek	63	142,73	21,83			
Eğitim Durumu	İlköğretim	39	134,85	30,13		2,380	0,304
	Lise	37	141,76	24,28			
	Üniversite	50	144,51	21,78			
Çalışma Durumu	Çalışıyorum	71	142,57	22,19	-	0,143	0,886
	Çalışmıyorum	55	138,32	29,20			
Çocuk Sayısı	Bir Çocuk	33	148,04	11,87		4,839	0,089
	İki Çocuk	59	142,62	24,35			
	Üç Çocuk ve Üzeri	34	130,29	33,26			

Z: Mann Whitney U, χ^2 : Kruskal Wallis, Post Hoc: Tamhane's T2

Tablo 21 'de Aile Yaşam doyumu ölçeği kişisel verilere göre karşılaştırıldığında;

Cinsiyet değişkeni ile Aile yaşam doyumu ölçeğinin arasındaki ilişkide anlamlılığı $p=0,833$ olup aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Buna rağmen kadın katılımcıların erkek katılımcılardan düşük puan aldıkları görülmektedir.

Eğitim durumu değişkeni ile Aile yaşam doyumu ölçeğinin arasındaki ilişkide anlamlılığı $p=0,304$ olup aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Buna rağmen ilköğretim mezunu($n=39$)(134,85±30,13) ebeveynlerin ortalama puanları lise ($n=37$) (141,76± 24,28) ve üniversite ($n=50$) (144,51±21,78) mezunu ebeveynlerin ortalama puanlarından düşük bulunmuştur.

Çalışma durumu değişkeni ile Aile yaşam doyumu ölçeğinin arasındaki ilişkide anlamlılığı $p=0,886$ olup aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$). Çalışan ebeveynlerin ($n=71$) ($142,57 \pm 22,19$) ortalama puanı çalışmayan katılımcıların ($n=55$) ($138,32 \pm 29,20$) ortalama puanlarından yüksek bulunmuştur.

Çocuk sayısı ile Aile yaşam doyumu ölçeğinin arasındaki ilişkide anlamlılığı $p=0,089$ olup aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Tek çocuk sahibi ebeveynlerin ($n=33$) ($148,04 \pm 11,87$) aldıkları ortalama puanlar iki çocuk ($n=59$) ($142,62 \pm 24,35$) ile üç ve üzeri çocuk ($n=32$) ($130,29 \pm 33,26$) sahibi katılımcıların aldıkları ortalama puanlardan yüksek bulunmuştur.

Tablo 22: Araştırmaya katılan bireylerin yaş değişkenine göre aile yaşam doyumu ölçeğinin puanların karşılaştırılması

		Yaş*
Aile Yaşam Doyumu Ölçeği	r	-0,156
	p	0,080

r: Spearman korelasyon analizi, *yıl

Katılımcıların Aile yaşam doyumu ölçeğinden almış oldukları puanların, yaşlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analizin sonucunda istatistiksel açıdan ($p=0,080$; $r=-0,156$) anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 23: Araştırmaya katılan bireylerin evlilik süresine göre aile yaşam doyumu ölçeğinin puanların karşılaştırılması

		Evlilik Süresi*
Aile Yaşam Doyumu Ölçeği	r	0,121
	p	0,176

r: Spearman korelasyon analizi *yıl

Katılımcıların Aile yaşam doyumu ölçeğinden almış oldukları puanlarının, Evlilik süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan testin sonucunda istatistiksel açıdan $p>0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p=0,176$; $r=-0,121$).

Tablo 24: Araştırmaya katılan bireylerin evliliğinin kaçınıcı yılında çocuk sahibi olduğuna göre aile yaşam doyumu ölçeğinin puanların karşılaştırılması

		Çocuk Sahibi Olma*
Aile Yaşam Doyumu Ölçeği	r	-0,092
	p	0,305
r: Spearman korelasyon analizi	*yıl	

Katılımcıların Aile Yaşam Doyumu Ölçeğinden almış oldukları puanlarının, evliliğini kaçınıcı yılında çocuk sahibi olmasına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak üzere yapılan analizin sonucunda istatistiksel açıdan ($p=0,305$; $r=-0,092$) anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

4.3. Hipotezlerin Sınanması

Araştırma hipotezlerin sınanmasını içermektedir.

Hipotez 1: Bireylerin evlilik doyumu ile demokratik anne baba tutumu göstermesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 25: Araştırmaya katılan bireylerin Aile yaşam doyumu ölçeğiyle Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği alt boyutlarından olan demokratik tutum arasındaki ilişki

		Aile Yaşam Doyumu Ölçeği
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği	r	0,006
	p	0,942
Demokratik Tutum	r	0,043
	p	0,630

r: Spearman korelasyon analizi

Tablo 25’de katılımcılara uygulanan ölçeklerden elde edilen skorlar arasındaki ilişkiler Spearman korelasyon analizi ile gösterilmiştir.

Evlilik doyumu ile Aile yaşam doyumu ölçeğinin alt boyutlarından olan demokratik anne baba tutumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakıldığında $r=0,043$; $p=0,942$ bulunmuş olup aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Hipotez 2: Bireylerin evlilik doyumu ile otoriter anne baba tutumu göstermesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 26: Araştırmaya katılan bireylerin Aile yaşam doyumu ölçeği ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeğinin alt boyutlarından olan otoriter tutum arasındaki ilişki

	Aile Yaşam Doyumu Ölçeği	
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği	r	0,006
	p	0,942
Sıkı Disiplin	r	0,106
	p	0,239

r: Spearman korelasyon analizi

Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği alt boyutlarından otoriter tutum alt boyutu ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakıldığında $r=0,106$; $p=0,239$ bulunmuş olup aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Hipotez 3: Bireylerin evlilik doyumu ile aşırı koruyucu anne baba tutumu göstermesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 27: Araştırmaya katılan bireylerin Aile yaşam doyumu ölçeği ile Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeğinin alt boyutlarından olan aşırı koruyucu tutum arasındaki ilişki

	Aile Yaşam Doyumu Ölçeği	
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği	r	0,006
	p	0,942
Aşırı Annelik	r	0,034
	p	0,709

r: Spearman korelasyon analizi

Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği alt boyutlarından aşırı koruyucu anne baba tutumu alt boyutu ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakıldığında sonuçlar $r=0,034$; $p=0,709$ bulunmuş olup aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Hipotez 4: Bireylerin evlilik süresi, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, cinsiyeti ve yaşı evlilik doyumu üzerinde önemli değişkenlerdir.

Tablo 28: Araştırmaya katılan bireylerin demografik bilgileri ile aile yaşam doyumu ölçeğinin puanların karşılaştırılması

		n	Ort.	Std.	Z	χ^2	p
Cinsiyet	Kadın	63	138,70	28,68	-	0,211	0,833
	Erkek	63	142,73	21,83			
Eğitim Durumu	İlköğretim	39	134,85	30,13		2,380	0,304
	Lise	37	141,76	24,28			
	Üniversite	50	144,51	21,78			
Çalışma Durumu	Çalışıyorum	71	142,57	22,19	-	0,143	0,886
	Çalışmıyorum	55	138,32	29,20			
Çocuk Sayısı	Bir Çocuk	33	148,04	11,87		4,839	0,089
	İki Çocuk	59	142,62	24,35			
	Üç Çocuk ve Üzeri	34	130,29	33,26			

Z: Mann Whitney U, χ^2 : Kruskal Wallis, Post Hoc: Tamhane's T2

Tablo 28 'de Aile yaşam doyumu ölçeği kişisel verilere göre karşılaştırıldığında;

Cinsiyet değişkeni ile Aile yaşam doyumu ölçeğinin arasındaki ilişkide anlamlılığı $p=0,833$ olup aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Buna rağmen kadın katılımcıların erkek katılımcılardan düşük puan aldıkları görülmektedir.

Eğitim durumu değişkeni ile Aile yaşam doyumu ölçeğinin arasındaki ilişkide anlamlılığı $p=0,304$ olup aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Buna rağmen ilköğretim mezunu ($n=39$) ($134,85\pm30,13$) ebeveynlerin ortalama puanları lise ($n=37$) ($141,76\pm 24,28$) ve üniversite ($n=50$) ($144,51\pm21,78$) mezunu ebeveynlerin ortalama puanlarından düşük bulunmuştur.

Çalışma durumu değişkeni ile Aile yaşam doyumu ölçeğinin arasındaki ilişkide anlamlılığı $p=0,886$ olup aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$). Çalışan ebeveynlerin ($n=71$) ($142,57 \pm 22,19$) ortalama puanı çalışmayan katılımcıların ($n=55$) ($138,32 \pm 29,20$) ortalama puanlarından yüksek bulunmuştur.

Çocuk sayısı ile Aile yaşam doyumu ölçeğinin arasındaki ilişkide anlamlılığı $p=0,089$ olup aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Tek çocuk sahibi ebeveynlerin ($n=33$) ($148,04 \pm 11,87$) aldıkları ortalama puanlar iki çocuk ($n=59$) ($142,62 \pm 24,35$) ile üç ve üzeri çocuk ($n=32$) ($130,29 \pm 33,26$) sahibi katılımcıların aldıkları ortalama puanlardan yüksek bulunmuştur.

Bireylerin evlilik doyumları ile sahip oldukları çocuk sayısı ($p=0,089$) arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Buna rağmen tek çocuk sahibi ($n=33$) ebeveynlerin ortalama aile yaşam doyumları puanları ($148,04 \pm 11,87$), iki çocuk sahibi ($n=59$) ebeveynlerin ortalama puanları ($142,62 \pm 24,35$) ile üç çocuk ve üzeri çocuk sahibi ($n=34$) olan ebeveynlerin ortalama puanlarından ($130,29 \pm 33,26$) yüksek çıkmıştır.

Evlilik süresi ve yaş ölçülebilir değişkenler olduğundan fark testleri yapılmamış korelasyon analizleri yapılmış olup Tablo 29’da araştırmaya katılan bireylerin sonuçları verilmiştir.

Tablo 29: Araştırmaya katılan bireylerin yaş, evlilik süresi, evliliğinin kaçınıcı yılında çocuk sahibi olduğu gibi demografik özelliklerinin Aile yaşam doyumu ölçeği puanlarının dağılımı

		Yaş	Evlilik Süresi*
Aile Yaşam Doyumu Ölçeği	r	-0,156	0,121
	p	0,080	0,176

r: Spearman korelasyon analizi *yıl

Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş, evlilik süresi gibi demografik özelliklerinin Aile yaşam doyumu ölçeğinin verilerine baktığımızda aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Hipotez 5: Bireylerin evlilik süresi, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, cinsiyeti ve yaşı ebeveynlik tutumu üzerinde önemli değişkenlerdir.

Tablo 30: Araştırmaya katılan bireylerin demografik bilgileri ile aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin ve alt boyutlarının puanların karşılaştırılması

		AHÇYTÖ	F1	F2	F3	F4	F5
Bağımsız Değişkenler		Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd	Ort. ±Sd
Cinsiyet	Kadın	153,91±23,75	44,41±8,88	27,29±3,22	28,92±7,53	14,40±4,08	38,88±7,75
	Erkek	150,35±19,10	42,74±7,91	26,51±3,06	30,60±6,04	13,26±3,21	37,25±7,36
	z	-0,586	-0,845	-1,357	-2,423	-1,362	-0,796
	p	0,558	0,398	0,175	0,015	0,173	0,426
Eğitim Durumu	İlköğretim	154,02±16,04	45,11±6,95	27,25±3,24	28,18±6,03	14,29±3,99	39,20±5,08
	Lise	156,95±27,37	44,17±9,52	27,01±3,19	31,13±8,43	14,24±3,98	40,39±8,20
	Üniversite	147,09±19,68	41,94±8,46	26,55±3,09	29,97±5,99	13,17±3,19	35,46±8,05
	χ^2	4,326	3,124	1,180	4,064	2,146	7,461
	p	0,115	0,210	0,554	0,131	0,342	0,024
Çalışma Durumu	Çalışıyorum	148,34±19,72	42,04±7,79	26,70±3,22	30,12±6,11	13,11±3,16	36,36±7,26
	Çalışmıyorum	157,02±22,94	45,55±8,83	27,16±3,07	29,29±7,72	14,76±4,13	40,26±7,45
	Z	-1,806	-2,067	-0,857	-1,64	-2,104	-2,398
	p	0,071	0,039	0,392	0,101	0,035	0,016
Çocuk Sayısı	Tek Çocuk	149,26±23,00	42,56±8,38	27,15±2,44	29,48±7,26	13,71±3,80	36,36±7,68
	İki Çocuk	154,28±22,34	44,22±8,71	26,83±3,20	29,79±7,09	14,13±3,97	39,32±8,03
	Üç ve Üzeri	151,17±18,68	43,45±8,06	26,78±3,72	29,97±6,17	13,44±3,13	37,53±6,37
	χ^2	0,983	0,85	0,201	0,1	0,29	2,441
	p	0,612	0,654	0,904	0,951	0,865	0,295

F1: Aşırı annelik, F2: Demokratik tutum, F3: Düşmanca ve reddedici tutum, F4: Eşler arası geçimsizlik, F5: Otoriter tutum

Z: Mann Whitney U, χ^2 : Kruskal Wallis, Post Hoc: Tamhane's T2

Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş, evlilik süresi, çocuk sahibi olma gibi demografik özelliklerinin Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutları ile

arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırmaya katılan kadın katılımcıların çalışanların ortalaması $42,63 \pm 23,84$ olup çalışmayan katılımcıların ortalaması $156,84 \pm 23,06$ bulunmuştur. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği ve alt boyutlarından aşırı annelik alt boyutu puanları ortalamaları çalışan kadınların($45,53 \pm 8,96$) , çalışmayan kadın katılımcılara($40,11 \pm 7,35$) göre daha yüksek bulunmuştur.

Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği ve alt boyutlarından demokratik tutum alt boyutu ortalamaları çalışan ve çalışmayan katılımcıların puanları birbirine yakın bulunmuştur. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutlarından ev kadınlığının reddi alt boyutunun ortalama puanları da birbirine yakın olduğu gözlemlenmiştir. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutlarından eş geçimsizliği alt boyutunun ortalamaları çalışmayan kadın katılımcıların($14,77 \pm 4,22$) çalışan kadın katılımcılara ($12,97 \pm 3,24$) göre daha yüksek bulunmuştur. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutlarından otoriter tutum alt boyutu verilerinin sonuçlarının ortalamaları ise çalışmayan kadınlarda($40,10 \pm 7,35$), çalışan kadınlara ($34,18 \pm 7,73$) göre daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 31: Araştırmaya katılan bireylerin yaş, evlilik süresi gibi demografik özelliklerinin Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının dağılımı

	Yaş	Evlilik Süresi*
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği	-0,074	-0,093
p	0,411	0,303
Aşırı Annelik	-0,023	-0,131
p	0,797	0,145
Demokratik Tutum	-0,041	-0,071
p	0,648	0,432
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	-0,122	0,155
p	0,174	0,082
Karı-Koca Geçimsizliği	0,024	-0,101
p	0,786	0,260
Sıkı Disiplin	-0,101	-0,092
p	0,261	0,303

r: Spearman korelasyon analizi *yıl

F1: Aşırı annelik, F2: Demokratik tutum, F3: Düşmanca ve reddedici tutum , F4: Eşler arası geçimsizlik, F5: Otoriter tutum

Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş, evlilik süresi gibi demografik özelliklerinin Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde istatistiksel olarak araştırmadan elde edilen veriler araştırmanın amaçları doğrultusunda incelenmiş ve benzer (veya aksi yönde) bulguları olan başka araştırmaların bulguları tartışılmış ve yorumlanmıştır. Gelecek benzer çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sosyo Demografik Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma örneklemini toplam 126 katılımcıdan oluşmakta olup katılımcılar eşit sayıda kadın ve erkekten oluşmaktadır. Ayrıca, yaş dağılımlarına göre katılımcıların yaş ortalamasının 40,20 olduğu bulunmuştur. Katılımcıları çocuk sayısına baktığımızda, örneklemin daha çok iki çocuk sahibi katılımcılardan oluştuğu görülmektedir.

Katılımcıların eğitim düzeyini incelediğimizde üniversite mezunlarının daha yüksek yüzdelere aldığı bulunmuş olup, yüzdelik sırası ilköğretim mezunları ve orta öğretim mezunları şeklindedir. Eğitim düzeyi düştükçe ebeveynlik tutumu alt boyutlarından aşırı koruyucu aile tutumunun arttığı görülmüş olup düşük eğitim düzeyinin aşırı koruyucu aile tutumuna neden olduğu şeklinde yorumlanabilir. Çalışma durumuna göre ise, çalışan katılımcıların oranı çalışmayan katılımcıların oranlarından yüksek çıkmıştır. Erkek katılımcıların büyük bir kısmı çalışırken, kadın katılımcıların çalışma oranı genel olarak düşük bulunmuştur. Çalışmayanların katılımcıların çalışan katılımcılara nazaran daha fazla koruyucu ebeveyn tutumu içerisinde olduğu bulunmuş olup, erkek katılımcıların büyük kısmının çalıştığından kadın katılımcıların aşırı koruyucu tutum içerisinde olduğu görülmektedir.

Yapılan araştırmalarda ebeveynlerin cinsiyetleri ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği alt boyutlarından alınan puanlar karşılaştırılmıştır. Tezel Şahin ve Özyürek (2000) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda, annelerin davranışlarının babalara göre daha demokratik olduğunu saptanmıştır. Şendil ve Demir (2008) yaptıkları araştırmada cinsiyetlerine göre ebeveyn tutumlarının farklılaştığını, annelerin babalardan demokratiklik boyutunda daha yüksek puan aldıklarını saptamışlardır. Sevinç ve Garip (2010) tarafından yapılan çalışmada, annelerin otoriter tarz puanlarının babaların puanlarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Tez çalışmasında yapılan araştırmalardan farklı sonuçlar elde edilmiştir, bu sonuçlar alan yazın verileriyle

örtüşmemektedir. Çalışmada; anne baba tutumları ölçeğinin alt boyutlarının istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki göstermediği ancak düşmanca ve reddedici tutum alt boyutunun cinsiyete göre farklılaştığı bulunmuştur. Araştırma sonucunda bu alt ölçekten annelerin aldıkları ortalama puanlar babaların aldıkları ortalama puanlara göre istatistiksel açıdan daha düşüktür. Bir başka deyişle babalar annelere göre daha çok düşmanca ve reddedici tutum sergilemektedirler.

Araştırma verilerine göre evlilik doyumu ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Çağ ve Yıldırım (2013) yaptıkları araştırmada evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılaşmadığını söylemektedirler. Aynı şekilde Tezer (1996) yaptığı çalışmada çiftlerin evliliklerinden algıladıkları doyum düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığını bulmuştur. Alakalı kaynaklar incelendiğinde bu araştırmanın verileriyle farklı bulgular saptanmıştır. Çakır (2008), araştırmasında evlilik doyumuyla cinsiyet arasında anlamlı ilişki olduğunu belirtmiş ve erkeklerin evlilik doyumu puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu araştırma çalışmamızla paralellik göstermektedir, çalışmaya katılan erkeklerin aile yaşam doyumu puan ortalamaları kadınların puan ortalamalarından yüksek çıkmıştır.

Anar (2011) yaptığı araştırmada kadınların evlilik doyumunun, erkeklere göre yüksek olduğunu bulmuştur. Bulgularımız Anar'ın araştırmasıyla çelişmektedir.

Aile üyelerinin arasındaki ilişkinin sağlıklı olup olmadığına bakıldığında; çalışmadaki erkeklerin ortalama aile içi iletişim puanları ve duygusal tepki verme puanlarının kadınların ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür. İletişimi iyi olan bireylerin kendilerini daha rahat ifade edebildiklerini söyleyebiliriz.

Araştırmanın uygulandığı zaman, kişilerin eğitim düzeyleri, tecrübeleri, yetiştirilme tarzları, yaşları, meslekleri, değişen kadın ve erkek rolleriyle içinde bulunulan toplumun kültür yapısı yapılan araştırmalarda farklı neticeler elde edilmesine neden olabilmektedir.

Bulgulara göre, evlilik doyumunun yaş faktörüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Araştırma sonucumuz, bazı araştırmalarla benzer bulgular göstermekle birlikte bazı araştırma sonuçlarıyla da farklı bulgular göstermektedir. Çınar (2008), Tufan Çetin (2010), Anar (2011), Çağ (2011)' da yaptıkları araştırmalarda bulgularımızla uyuşan bir şekilde yaş ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki

bulamamıştır. Bundan yola çıkarak kişilerin evliliklerinden her yaşta doyum sağlayabileceği çıkarılabilir.

250 çiftle yapılmış olan çalışmada evlilik süresi, çocuk sayısı ve yaşı evlilik doyumuyla ilişkisinin incelenmesi yapılmış. Bu faktörlerin evlilik doyumunu üzerinde önemli bir değişken olmadığı bulunmuştur (Çınar, 2008). Bu çalışmamızla örtüşen bir bulgudur. Başka bir araştırmacı olan Kubat'ın (2012) yaptığı çalışmasındaki sonuçlar da bulgularımızı destekleyici olup yaşı evlilik doyumunu üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını sonucuna varmıştır. Diğer bir araştırmacı olan Acar'da (1998)' de yapmış olduğu araştırmasında yaş faktörünün evlilik doyumunu üzerinde pek etkisi olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu veriler araştırma sonuçlarımızla uyusmaktadır.

Bener ve Günay da yapmış oldukları çalışmada yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre katılımcıların evliliğe yönelik doyum ve tutumlarının farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır (Bener ve Gülay, a.g.e., s.6.). Bu sonuçlar araştırmamızın bulgularıyla tutarlılık göstermektedir.

Araştırma sonuçları, yaşı ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarına anlamlı bir etkisi olmadığını göstermiştir. Elde edilen sonucun yaşı daha büyük annelerin çocukları ile daha az çatışma yaşadığı, yaşı küçük annelerin ise çocukları ile daha fazla çatışmalı bir ilişki kurduğu ve araştırma sonucu ile uyummadığı görülmektedir (Saygı, 2011).

Bir ailede evliliğin başından itibaren aile üyeleri arasında farklı yaşam görevleri vardır. Evliliğin ilk yıllarında bir arada yaşama, sorumlulukları paylaşma gibi ev içi kurallarla uğraşırken; çocuğun aileye katılımıyla eş rolüne eklenen anne ve baba rollerinin sorumluluklarıyla baş edilmektedir. Sonuç olarak araştırma bulgularımızla evli olma süresine göre; yapılan ölçekler ile alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Çağ (2011), Çınar (2008), Döner (2015)'de yaptıkları çalışmalarda evlilik süresiyle evlilik doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymuşlardır. Sonuçlar araştırmamızla örtüşmektedir.

Diğer yandan Solmuş (2011)'a göre, evliliğin süresi evlilik doyumunu etkileyebilmektedir. Bu veriler araştırma sonuçlarımızla uyusmamaktadır.

Eğitim durumu değişkeniyle ilgili literatür incelendiğinde, eğitim düzeyi arttıkça yeniliğe açık olma, bakış açısının farklılaşması ve evrenselciliğin arttığı, kuralcılık ve tutuculuk gibi değerlerin ise azaldığı görülmektedir (Aygün ve İmamoğlu,

2002; Gümüş, 2009). Aynı zamanda eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzey arttıkça bağımsızlık da artmaktadır (İmamoğlu, 1995). Eğitim durumu bir anlamda bireylerin sosyal hayatlarından neler beklediğinin çerçevesini belirleyebilmektedir.

Araştırma sonucuna göre evlilik doyumu ile eğitim arasındaki ilişkide eğitim seviyesi arttıkça bireylerin aile yaşam doyumu puanı ortalamalarının da arttığı görülmüştür. En yüksek aile yaşam doyumu puanı üniversite mezunlarının bulunmuştur. Yaşar (2009) ve Anar (2011)'ın çalışma sonuçları araştırmamıza benzer bulgulardan oluşmaktadır. Farklı bir araştırmada Çınar (2008) ve Çağ (2011) ise eğitim durumu ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmış olup, bu araştırmanın sonucunun araştırmamızla tutarlı olmadığı görülmüştür.

Bandura (1965) çocukların model alarak öğrendiklerini ve ilerleyen yıllarda anne babalarının ilişkilerine benzer ilişki kurduklarını söyler. Yani ebeveynleri arasındaki ilişkiyi model alan bir çocuk kendi evliliğinde de anne ve babasından görmüş olduğu davranış örüntülerini kullanır. (Köknel, 1996). Ebeveyn-çocuk ilişkilerini ve bu ilişkilerin çocuğun uyumu üzerinde ne kadar etkili olduğunu araştırmış olan Serot ve Teavan (1961) çalışmalarında, ailesi ile olan ilişkisini çocuğun nasıl algıladığının onun sosyal uyumu üzerinde etkili olduğunu bulmuşlardır. Cartıllı (2014) yapmış olduğu araştırmada, annenin işlevsel sorun çözme becerisine ve çocukla kurulan ilişkinin artmasında sosyal problem çözme beceri eğitiminin etkisinin olduğu bulmuştur. Çalışma sonuçlarımız araştırmayla paralellik göstermektedir.

Ailelerin eğitim düzeylerinin çocuk yetiştirme tutumları ve alt boyutlarına etkisine bakıldığında bu çalışmada katılımcıların eğitim düzeyleri ile otoriter tutum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Çalışmada eğitim düzeyi arttıkça otoriter tutum puanlarında azalma görülmektedir.

Şanlı ve Öztürk (2012)'ün yaptığı çalışmada da ilköğretim mezunu annelerin lise ve üniversite mezunu annelere göre aşırı koruyuculuk puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Sonuçlar çalışma sonucuyla paralellik göstermektedir. Ülkemizde yapılmış olan bazı çalışmalar da bu bulguyu desteklemektedir (Ayyıldız, 2005; Mızrakçı, 1994; Ömeroğlu, 1998; Özyürek ve Şahin, 2005). Bütün sonuçlar dikkate alındığında annenin eğitim düzeyinin yükselmesiyle geleneksel çocuk yetiştirme tutumlarından ziyade çocuğun kendi kararlarını verebileceği özgür ortamlar sağladığı ve destekledikleri (Tudge

ve diğ., 2000) söylenebilir. Yapmış olduğumuz çalışmada da eğitim düzeyinin aşırı koruyucu tutum üzerinde etkili olduğu bulunmuştur.

Araştırma sonucunda ailelerin eğitim düzeyleriyle demokratik eşitlik alt ölçeği arasında anlamlı bir ilişki bulunamamasına rağmen yapılmış olan bazı araştırmalarda eğitim düzeyi ile demokratik eşitlik arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur (Ayyıldız, 2005; 1992; Mızrakçı, 1994; Şahin ve Özyürek, 2008). Bulgular araştırma sonucuyla çelişmektedir.

Araştırma sonucunda katılımcıların çalışma durumuyla aşırı annelik alt boyutu, eşler arası geçimsizlik ve otoriter tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Her üç alt tutumda da çalışmayan katılımcıların puanları yüksek çıkmıştır.

Çalışmayan annelerin aşırı koruyuculuk puanlarının çalışan annelere göre yüksek olmasını alan yazın da ki diğer (Ayyıldız, 2005; Ömeroğlu, 1998; Şanlı ve Öztürk, 2012; Tortumluoğlu, 1999) çalışma bulguları da desteklemektedir. Araştırma verilerine kadın katılımcıların çoğu ilköğretim mezunu ve çalışmamaktadır.

Çalışma durumu ile ev kadınlığı reddi arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Literatürdeki Şanlı ve Öztürk (2012)' ün çalışması da bulguları desteklerken, Ayyıldız (2005) ve Ömeroğlu (1998)' nun çalışmalarında çalışan annelerin ev kadınlığı reddi puan ortalamalarının düşük olduğu görülmektedir. Bu sonuç çalışmamızı desteklemektedir.

Aile yaşam doyum puanlarına bakıldığında çalışan katılımcıların aile yaşam doyum puanları çalışmayan katılımcılara göre yüksek çıkmıştır. Çiftlerin ortalama veya ortalamanın üstünde bir gelir sahibi olmaları evliliklerinin devamı ve yaşam doyumunu için önemli olduğu görülmüştür

Sağlıklı ailelerin göstermiş oldukları tutumlarından iletişim becerileri, roller, duygusal tepki, davranış kontrolü puanları çalışan katılımcıların da çalışmayanlara göre daha yüksek çıkmıştır. Bu alt ölçekler aralarında tutarlılık göstermektedir. Rollerin belirgin olduğu ailelerde etkili iletişim ve davranış kontrolü sağlanmış olduğu görülmektedir.

Çalışmada annelerin çalışma durumları ile demokratik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunamamış, otoriter tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Dekovic ve Gerris (1992)'nin çalışmalarında ise bir işte çalışan annelerin demokratik tutumu

benimsediği görülmektedir. Yapılan çalışma ile verilerin örtüşmemesi geleneksel Türk aile yapısındaki demokrasi algısıyla ilgili olabilir.

5.2. Çocuk Sahibi Olma Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışmalar

Yapılan araştırmalarda çocuk sahibi olmanın evlilik doyumunu ya da eşler arasındaki ilişkiyi olumlu ya da olumsuz mu etkilediği sorgulanmaktadır. Çocuk iki kişi olarak başlayan ilişkinin aileye dönüşmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Çocuğun ebeveynlerinin evliliği üzerindeki etkisi ile ilgili araştırmalarda farklı sonuçlar bulunmuştur. Bazı araştırma sonuçları çocuğun evliliğin devamı için olumlu etkisi olduğunu söylerken bazıları ise olumsuz etkisi olduğunu söylemektedirler. Çocuğun evliliği olumsuz etkilediği bulunan çalışmalarda çocukların eşler arasındaki yakınlaşmayı engelleyerek uyumsuzluğa neden olduğu vurgulanmaktadır (Belsky, 1990). Bir başka araştırmada Özaydınlık (2014) çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumunun azaldığını; Kahveci (2016) ve Şendil ve Korkut (2008) çocuk sayısına göre evlilik doyumunun düşüş gösterdiğini ortaya koymuşlardır. Bu veriler araştırmamızın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Yapmış olduğumuz araştırmamızın verilerinde de tek çocuklu katılımcıların evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Son yıllardaki çalışmalarda araştırmacıların bir kısmı evlilik süresince, evlilik doyumunun süreç içerisinde doruğa ulaştığını ve çocukla birlikte azalmaya başladığını öngörmektedir (Burgess ve Wallin, 1953; Vaillant ve Vaillant, 1993). Bununla beraber çocuklar evden ayrıldığında çiftlerin evlilik doyumları da artmaktadır (Gorchoff, John ve Helson, 2008).

Çalışmada çocuk sayıları ile ebeveyn tutumu arasında anlamlı ilişkiye bakılmış Aile değerlendirme ölçeğinin alt tutumu olan otoriter tutum ile katılımcıların çocuk sahibi olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İki çocuk sahibi bireylerin otoriter tutum puanları da diğer ebeveynlerden yüksek çıkmıştır. Aynı zamanda Aşırı annelik puanları iki çocuk sahibi ebeveynlerde yüksek bulunurken, tek çocuk sahibi ebeveynlerin demokratik tutum puanları daha yüksek bulunmuştur. Düşmanca ve reddedici tutum puanları çocuk sayısına bağlı olmadığı görülmektedir. Eşler arası geçimsizlik puanları iki çocuk sahibi bireylerde daha fazla çıkmıştır.

Callan' ın (1984) araştırmasında evli bireylerin çocuk sahibi olup olmadıkları durumuna göre evlilik doyumuyla ilişkisi olup olmadığına bakmış ve çocuk sayısına göre evlilik doyumlarının farklılaştığını çocuk sayısının fazla olmasıyla evlilik doyumunun

daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular araştırma sonuçlarımızla uyuşmamaktadır.

Çalışmamız sonucunda tek çocuk sahibi olan ailelerin aile içinde rollerinin belirlenmesinde diğer ailelere göre daha başarılı olduğu aile üyelerinin birbirlerine gereken ilgiyi ve sevgiyi rahatça gösterebilme oranlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bununla beraber tek çocuğu olan ailelerin daha çok, iki ve üzeri çocuğu olan ailelerin daha az evlilik doyumu düzeyine sahip olduğunu söylemek mümkün değildir. Çocuk sahibi olmak evlilikte sorumlulukları arttıran ve evlilik doyumunu azaltan bir durum olsa da bu çok çocuğu olan çiftler için de tek çocuğu olan çiftler için de geçerli olabilmektedir.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Araştırma Bulgularına Dayalı Sonuç ve Öneriler:

Bu çalışmanın temel amacı, evli bireylerdeki evlilik ilişkileri ve evlilik doyumu ile ebeveyn tutumlarının ilişkisini araştırmaktır. Araştırma verileri Bursa ilinde yaşayan rastlantısal olarak seçilen 126 evli bireyden gönüllülük esasına göre elde edilen verilerden oluşmuştur. Verileri toplamak amacıyla Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği, Aile Yaşam Doyumu Ölçeği, Aile Değerlendirme Ölçeği ve 'Kişisel Bilgi Formu' kullanılmıştır.

Bireylerin evlilik doyumunun ebeveyn çocuk tutumlarının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığına dair yapılan çalışmada evlilik doyumunun ebeveyn çocuk tutumlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu ve bireylerin evlilik doyumu arttıkça olumlu ebeveyn tutumlarının da arttığı bulunmuştur.

Çalışmamızın sonucunda evlilik doyumuyla beraber ebeveynlerin tutumlarında cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışıp çalışmama durumu, evliliğin süresi ve sahip olunan çocuk sayısı değişkenlerinin etkili olduğu bulunmuştur.

Aşırı kontrolcü olan ve bireyselliğe izin vermeyen anne baba algısına sahip ebeveynlerin çocuklarına karşı davranış kontrolünün düşük olduğu, çocuklarına karşı demokratik ve eşitlikçi bir tutum içerisinde olan ebeveynlerin gereken ilgiyi gösterdikleri bulunmuştur. Aile yaşam doyumu yüksek olan ailelerde aile içi rollerin üyeler tarafından benimsendiği ve üyelerin birbirlerine karşı gereken ilgiyi gösterdiği görülmektedir.

Annelerin eğitim düzeyi düşük olduğunda aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarının yüksek olduğu ve aile yaşam doyumlarının da düşük olduğu görülmüştür.

Çalışmayan katılımcıların çalışanlara göre daha fazla koruyucu ebeveyn tutumu içerisinde olduğu bulunmuştur. Çalışmayan katılımcıların eşler arası geçimsizlik ve otoriter tutum alt ölçek puanları da daha yüksek çıkmıştır.

Cinsiyete göre bakıldığında ebeveyn tutumları farklılık göstermiş olup, kadınlar anne baba tutumlarını daha demokratik, aşırı koruyucu, otoriter olarak algıarken erkeklerin ise daha çok ebeveynliği reddedici tutum olarak algıladığı görülmüştür.

Davranış kontrolü alt tutumu ile otoriter tutum arasında negatif, iletişim ile aralarında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Aile içi iletişimin yüksek olduğu ailelerde ebeveynlerin disiplini daha iyi sağlandığı görülmektedir.

Demokratik ve eşitlikçi tutum içinde olan ebeveynlerin ailelerinde çocuklarına karşı gereken ilgiyi gösterdikleri ve aile içi iletişimin de yüksek olduğu bulunmuştur.

Problem çözmeyle; eşler arası geçimsizlik ve roller arasında pozitif bir ilişki vardır. Roller ile eşler arası geçimsizlik arasında da negatif ilişki bulunmuştur. Buna göre karı koca geçimsizliğinin yaşandığı ailelerde problem çözme becerilerinin düşük olduğu ve ailedeki rollerin yeterince yerine getirilemediği bulunmuştur.

Bu çalışmamız bazı sınırlılıklar içermektedir. Çalışmamızdaki ilk sıradaki sınırlılık, araştırma evrenin yalnızca Bursa ili olmasıdır. Bu araştırma farklı şehirlerde de uygulanıp daha farklı sonuçlar elde edilebilir. Benzeri bir çalışma ikinci evliliklerini yapmış çiftlere de uygulanarak etkileri ölçülebilir. Araştırma evreni büyütülebilir. Yapılacak olan benzer bir araştırmada başka illerde başka araştırma gruplarının evlilik doyumu ve ebeveynlik tutumları incelenebilir. Farklı illerde yapılacak çalışmalar ile bu araştırma sonuçlarının karşılaştırılabilmesi sağlanabilir.

Evli bireylere yönelik sosyal destek modellerine dayanan bir program geliştirilerek hazırlanacak psiko-eğitim çalışmalarında ya da evlilik iyileştirme veya geliştirme programlarında eşlerin ev içindeki sorumlulukları ortak paylaşımlarını destekleyici yönlendirilmeler yer alabilir. Bu sosyal destek ağlarının en önemli işlevi evlilik ve aile danışma merkezlerinin sayısının ve kalitesinin artırılması olmalıdır. Böylece eş seçimi yapacak olan kişilere verilecek olan evlilik öncesi aile danışmanlığı hizmetleriyle daha sağlıklı birliktekiler için doğru kararlar almaları sağlanabilir.

Anne baba tutumu bireyin ileriki yaşamında birçok değişkene sebep olmaktadır. Ana-babaların tutumları bu açıdan oldukça önemlidir. Anne babanın istenmeyen tutum ve davranışlarını değiştirmek için ebeveyn eğitim merkezleri açılabilir.

Evlilik doyumu ve ebeveyn tutumlarının araştırıldığı çalışmalarda evli bireylerin çift olarak araştırmaya katılımının sağlanması araştırmanın amacına yönelik daha kaliteli sonuçlara ulaşmasını sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- ACAR, H. (1998). Ankara’da Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü’ne Bağlı Sosyal Hizmetler Kuruluşlarında Çalışan Üniversite Mezunu Evli Personelin Evlilik Doyumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- ANAR B. (2011). Evli Ve Çalışan Yetişkinlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini İle Evlilik Doyumu Ve İş Doyumu İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- AKAR H. (2005). Psikiyatrik Yardım Talebi Olanlar İle, Yardım Talebi Olmayan Ve Boşanma Aşamasında Olan Çiftlerde; Çift Uyumu Ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Bakırköy Prof. Dr. Mahzar Osman Ruh Sağlığı Ve Sinir Hastalıkları Eğitim Ve Araştırma Hastanesi.
- AKBAĞ, M. ERTURAN, N. (1995). *Çocukluk Dönemi İstismar ve İhmalinin Olası Sonuçları. Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2):69-78.
- ADAM H. (2009). Çocuk Eğitiminde Yaygın Anne Baba Tutumları. Süleyman Doğan (Ed.), Ailede Sevgi Eğitimi içinde (s.199-209). İstanbul
- AVCI-AYDIN, İLKNUR, (2015). Aile Temelli Sağlık Yaklaşımı (Eds. Sema Kuşuoğlu & Birsal Canan Demirbağ). Akademisyen Tıp Kitabevi Ankara.
- ADANA F. (2000). Anne-Baba Tutumlarının Çocuklukta Benlik Kavramı Üzerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- AYYILDIZ T. (2005). Zonguldak İl Merkezinde 0-6 Yaş Çocuğu Olan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Zonguldak.
- AYGÜN, Z. K. VE İMAMOĞLU, (2002). Value domains of Turkish adults and university students. The Journal of Social Psychology, 142(3), 333-351.
- BAKIRCIOĞLU, R. (2002). Çocuk Ruh Sağlığı ve Uyum Bozuklukları. Anı Yayıncılık Ankara.
- BALAT U. G. (2007). İlköğretime Başlayan Çocukların Anne Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Okul Öncesi Eğitimden Yararlanma Düzeylerine Göre İncelenmesi. Eğitim ve Bilim, 32(143).
- BALTAS, A. VE BALTAS, Z. (1998), Stres Ve Basa Çıkma Yolları. (18.Baskı). İstanbul:
- Remzi. BULUT İŞİL, (1990). Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı. Özgüzelış Matbaası Ankara.
- BRUBAKER T.H;KİMBERLY J.A (1993). Görücü Usulü ve Anlaşarak evlenen Bireylerin çeşitli sosyal Psikoloji k Faktörler Yönünden Karşılaştırılması Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Yüksek Lisans Tezi Ş.Eser Çimen

- BOWEN M. (1965). *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2013, 4 (39), 58-67 *Çocuklar İçin Aile İlişkileri Ölçeği'nin Geliştirilmesi DEMİRTAŞ ZORBAZ ve Fidan KORKUT*
- BULUT I. (1990). Aile Değerlendirme Ölçeği. Ankara: Özgüzel Matbaası *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2013, 4 (39), 58-67 *Çocuklar İçin Aile İlişkileri Ölçeği'nin Geliştirilmesi Developing Family Relationship Scale for Children Selen DEMİRTAŞ ZORBAZ 1 ve Fidan KORKUT OWEN2.*
- CAMPBELL A., CONVERSE, P.E., VE RODGERS, W.L. (1976). Evlilik İlişkisinden Sağlanan Doyum: Evlilik Yaşamı Ölçeği Esin TEZER Ortadoğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü
- CAN H. (2013). İlköğretim Okullarında Çalışan Evli Öğretmenlerin Eş tükenmişlik Düzeyleri ile Eş Desteği, Evlilik Yetkinliği ve Stresle Başa Çıkma Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- CARTILLI K. (2014). *Sosyal Problem Çözme Beceri Eğitiminin Annelerin Sosyal Problem Çözme Ve Çocuk İlişkisine Etkisi. Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi* 2015, 5 (43) 95-105.
- ÇAĞ P. (2011). Evli Bireylerde Eş Desteği Ve Evlilik Doyumu. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- ÇAYIROĞLU Y. (2016). *Modern Zamanlarda Ailevi Çözülmenin Psiko-Sosyal Dinamikleri. Mehir Aile Dergisi*, 3(1), 11 – 40.
- ÇELİK, M. (2006). Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- ÇINAR L. (2008). Evlilik Doyumu, Cinsiyet Roller ve Yardım Arama Tutumu. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- DÖNMEZER, İ. (1999). Ailede İletişim ve Etkileşim Sağlıklı İnsan Sağlıklı Aile. Sistem Yayıncılık, İstanbul
- DÖNER, A. Ç. (2015). Cinsel Mitlerin, Evlilik Doyumu ve Toplumsal Cinsiyet Roller Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- ENER VE GÜLAY (2011). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Roller Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri. Karabük Üniversitesi İ.İ.B.F TSA / Yıl: 15 S: 3, Aralık 2011.
- ERASLANLI K; KALKAN, M. (2008). Evlilik İlişkilerini Geliştirme Kuram ve Uygulama, (1.baskı), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- ER M. (2006). *Çocuk, Hastalık, Anne-Babalar Ve Kardeşler. Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Dergisi* 49, 155-68.
- ERGİN, F. E. (2000). Üniversite Öğrencilerinin Sahip Oldukları Duygusal Zekâ Düzeyi İle 16 Kişilik Özelliği Arasında İlişki Üzerine Bir Araştırma (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

- EPSTEİN, N. B. BAUCOM, D. H. VE LATAİLLADE, J. L. (2006). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Evlilik Uyumu Ve Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Tülay Z Ehir Yrd. Doç. Dr. Alper Evrensel İstanbul, 2016.
- FİŞİLOĞLU, H. (2001). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Evlilik Uyumu Ve Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Tülay Z Ehir İstanbul, 2016.
- FİNCHAM F.D ve BRADBURY, T.N. (1988). T.C. Melikşah Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Üniversite Mezunu Çalışan Evli Bireylerde Evlilik Çatışmasının Nedensellik – Sorumluluk Yükleme Tarzları Ve Algılanan Güç Açısından İncelenmesi Yüksek Lisans Hazırlayan Rabia Öztürk.
- GLADDİNG, 2002, AKT. ÇELİK, 2006: 35). ÇELİK, M. (2006). Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması. Doktora Tezi, T.C. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- GÖKMEN, A. (2001). Evli Eşlerin Birbirlerine Yönelik Kontrolcülük Ve Bağımlılık Algılarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GOLDENBERG VE GOLDENBERG, (1996). *Aile İklimi Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve Psikometrik Açidan İncelenmesi/Gönül, Işık-Baş ve Şahin-Acar (2018), 8(50), 165-200. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*
- GOTTMAN, 1990. Evlilik Hoşnutsuzluğu Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, Eyüp Çelik.
- GÜVEN N. (2010). İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar ve Evlilikte Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Doyumu İle İlişkisi. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- GÜRSOY, Ç. (2004). Kaygı Ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu İle İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- HALEY, J. (1988). İletişim. (A. Uzunöz, Çev.). 1. Baskı. Ankara: Çark Kitabevi Yayınları
- HASTA D. (1996). Ev işi paylaşımı ve ev işi paylaşımında hakkaniyet algısı ile evlilik doyumu ilişkisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- HÜNLER O.S. , GENÇÖZ T.(2003). *Boyun Eğici Davranışlar Ve Evlilik Doyumu İlişkisi: Algılanan Evlilik Problemleri Çözümünün Rolü. Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, 18(51): 99-108*
- HOFSTEDE, (2001). Motivasyonel Kararlılık Ölçeğinin Türkçe Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması Hakan Sarıçam ve ark Araştırma Makalesi
- İMAMOĞLU E. O. (1995). Değişim Sürecinde Aile: Evlilik İlişkileri, Bireysel Gelişim Ve Demokratik Değerler. Aile Kurultayı 1994 (S. 33–51). Ankara

- KAGITÇIBASI, Ç. (2000). *Kültürel Psikoloji Ve Kültür Bağlamında İnsan Ve Aile. İstanbul: Evrim Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Haziran 2018, 19(1), 97-106*
- KAHVECİ G. A. (2016). Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu, Evlilik Çatışma Biçimi Ve Depresyon Düzeylerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- KARASAR N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- KARAKUŞ Ö, TEKİN H.H. (2012). Çocuk Koruma Kanunu Uyarınca Haklarında Danışmanlık Tedbiri Uygulanan Çocukların Özellikleri Sosyal Politika Çalışmaları, 7(29), 29-44
- KAYA, N. Ç. (2011). Aile ve Çocuk. Ed.; A. Kasapoğlu, Ve N. Kartınel İçinde, Aile Sosyolojisi (S. 108-127). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açık öğretim Fakültesi Yayınları.
- KESSLER H. & YALOM, I. D. (2006). Evlilik Terapisi. (Y. Öz kardeşler Şallı, Çev.). 1. Baskı. İstanbul: Prestij Yayınları
- KÖKNEL, Ö. (1996). Genel ve Klinik Psikiyatri. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- KUBAT, D. E. (2012). Evli Bireylerde Aldatma Eğilimi Ve Evlilik Doyumu İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KULAKSIZOĞLU A. (2003). Ergenlik Psikolojisi. (5. Baskı). İstanbul: Remzi.
- KULAKSIZOĞLU A. (2011). Ergenlik Psikolojisi. (13. Baskı). İstanbul: Remzi.
- MIZRAKÇI, Ş. (1994). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etki Eden Faktörler: Demografik Özellikleri, Kendi Yetiştiriliş Tarzları, Çocuk Gelişimine İlişkin Bilgi Düzeyleri Ve Çocuğun Mizacına İlişkin Algıları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- MİNUCHİN S. (1974). Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Evlilikte Uyum Ve Aile İşlevleri Ölçeği Geliştirme Güvenirlik Ve Geçerlilik Çalışmasıdır. İbrahim SÖYLEMEZ Tıpta Uzmanlık Tezi, Ankara 2011.
- MÜZEYYEN S, E.GARİP S (2010). Marmara University, Atatürk Education Faculty, Department o f Primary Education, İstanbul, 34722, Turkey Received October 14, 2009; revised December 23, 2009; accepted January 7, 2010/ A study of parents' child raising styles and marital harmony.Ebeveynlerin çocuğunu yetiştirme stilleri ve evlilik uyumu üzerine bir çalışma.
- NAZLI S. (2001). Aile Danışmanlığı. 2.Baskı Nobel Yayın Dağıtım. Ankara
- ÖMEROĞLU F. (1998). Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Terbiyesinde Annenin Rolü ve Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları (Anne Tutumlarının Demografik Bilgilere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bir Araştırma). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- ÖRGÜN, S.K. (2000). “Anne Baba Tutumları ile 8. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Atılganlıkları Arasındaki İlişki”. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZAYDINLIK, Ş. (2011). Evli Çiftlerin Evlilik Uyumu İle Kişilik Özellikleri Ve Romantik İlişkilerindeki Sosyal İlginin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- ÖZGÜVEN, İ.E. (2001). Ailede İletişim ve Yaşam, PDREM Yayınları, Ankara.
- ÖZGÜVEN, (2001). Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ana Babalarda Sosyal Kaygı ve Algılanan Sosyal Destek. (Yüksek Lisans Tezi). Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- ÖZKALP, ENVER (Editör) (2002), Davranış Bilimlerine Giriş, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- ÖZYÜREK, A. ve ŞAHİN, F.T. (2005). *5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (2): 19-34.
- PESECHKIAN, N. (1999). Pozitif Aile Terapisi (M. Naim, Çev.) İstanbul
- SATIR, V. (2001). İnsan Yaratmak: Aile Terapisinin Başyapıtı. İstanbul: Beyaz Yayınevi. Satir, V. (2001). İnsan Yaratmak: Aile Terapisinin Başyapıtı. (Çev. Yeniçeri, S.). İstanbul: Beyaz Yayınları. (Özgün Çalışma 1988).
- SAYGI, D. (2011). Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve Anne Çocuk İlişkisinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İSTANBUL.
- SOLMUŞ, T. (2011). Bağlanma, Evlilik ve Aile Psikolojisi-Türkiye Bağlanma El Kitabı. Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- SPANIER GB, LEWIS RA (1980). T.C. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans Programı Anne Baba Tutumunun, Evlilikte Uyum Ve Sorun Çözme Becerisine Etkisinin İncelenmesi Yüksek Lisans Tezi, İSTANBUL.
- STUART, (1969). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Evlilik Uyumu Ve Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, İstanbul, 2016.
- ŞAHİN, T. F. VE ÖZYÜREK, A. (2008). *5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Özelliklerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
- ŞANLI D; ÖZTÜRK C. (2012). *Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32: 31- 46. İzmir.
- ŞENDİL G VE DEMİR EK (2008). *Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Evren Karabulut Demir Gül Şendil Oyun Evimiz İstanbul Üniversitesi Türk Psikoloji Yazıları*, Haziran 2008, 11 (21), 15-25.

- ŞENDİL, G. & KORKUT, Y. (2008). *Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. Psikoloji Çalışmaları Dergisi, 28, 15-34.*
- ŞENER A. & TERZİ OĞLU R. G. (2002). *Ailede Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayını.*
- TEZER, E. (1996). *Evlilik İlişkisinden Sağlanan Doyum: Evlilik Yaşamı Ölçeği Esin TEZER Ortadoğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, Cilt 2, Sayı 7, 1996.*
- TUFAN ÇETİN, B. (2010). *Evlilik Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre Yordanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.*
- TURAN N, (1988). *Fonksiyonel Aile. Basılmamış Ders Notları. Ankara: H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksekokulu.*
- TORTUMLUOĞLU G. (1999). *Annelerin Aile Kavramını Algılaması ve Bunun Çocuk Yetiştirme Tutumuna Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.*
- ULUYOL, F, (2014). *Bağlanma Örüntüleri, Eşe Yönelik Kişilerarası Şemalar Ve Evlilik Sorunlarıyla Başa Çıkabilme Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.*
- YAŞAR, F. (2009). *İlköğretime Devam Eden Öğrencilerin Anne-Çocuk İlişisini Kabul Ve Reddedici Algılama Düzeyinin Annenin Evlilik Doyumu Ve Evlilik Uyumu Düzeyiyle İlişkisi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- YAVUZER, H. (2003). *Çocuğu Tanımak Ve Anlamak: Ana Babaların En Çok Sorduğu Soru Ve Cevaplarıyla. 3. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.*
- YAVUZER, H. (2005). *Ana-Baba Ve Çocuk. Remzi Kitabevi, İstanbul.* YÖRÜKOĞLU, A. (2000). *Çocuk Ruh Sağlığı. (30.Baskı) Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.*
- YAVUZER, H.(2008). *Çocuk Psikolojisi. Remzi Kitabevi, İstanbul.*
- YAVUZER, H. (2010). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak (8. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi*
- YÖRÜKOĞLU, A. (1978). *Çocuk Ruh Sağlığı. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.*
- YÜKSEL, Ö (2015). *Kadınlarda Evlilik Uyumu Ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişki: Stresle Baş Etme Biçimleri Ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumlarının Aracı Roller. Türk Psikiyatri Dergisi, 26 (3), 181-8.*
- SEVİM (1999). *Evlilik Doyumu: Aile Yılmazlığı ve Etkili İletişim Becerilerinin Rolü Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi ISSN:1302-8944 Yıl: 2016 Sayı: 40 Sayfa: 136-152*
- YAVUZER,(1998); KARAKUŞ VE TEKİN (2014). YAVUZER, H. (1998). *Çocuk ve Suç. (9.Basım) İstanbul: Remzi Kitabevi.*

YILDIRIM (1993) . Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi Ve Danışmanlığı
Anabilim Dalı Aile Eğitimi Ve Danışmanlığı Programı Yüksek Lisans Tezi Evli Çiftlerde
Görülen Ruhsal Belirtiler İle Aile İşlevsellik Düzeyi Arasındaki İlişki, İZMİR.

.

EKLER

EK-1: Sosyo Demografik Bilgi Formu

Bu araştırma, Dr. Öğr. Üyesi Meltem NARTER danışmanlığında, Üsküdar Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Çiğdem Akdağ Atabay tarafından tez çalışması kapsamında yürütülmektedir.

Çalışmaya katılmak tamamen GÖNÜLLÜLÜK esasına bağlıdır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz veya herhangi bir zamanda, herhangi bir nedenle ya da neden göstermeksizin araştırmadan çekilebilirsiniz. Bu durumlarda herhangi bir olumsuz sonuçla karşılaşmayacaksınız.

Çalışma sonucunda birey bazında herhangi bir değerlendirme yapılmayacak, vermiş olduğunuz bilgiler sadece ve sadece BİLİMSEL AMAÇLA KULLANILACAK ve üçüncü şahıslarla kesinlikle paylaşılmayacaktır. Araştırmada hiç bir şekilde kişisel verilerinize yer verilmeyecektir.

Araştırmada elde edeceğimiz bilgilerle ilgili GİZLİLİK esastır. Araştırmacı, vereceğiniz bilgilerin gizliliğini koruma konusunda sorumluluğu kabul etmektedir.

Katılmayı onaylıyorsanız lütfen devam ediniz. Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Adı ve Soyadı: Çiğdem AKDAĞ ATABAY E-mail: cakdagatabay@gmail.com Telefon: 0 541 308 32 20

1: Cinsiyet:

2: Yaşınız:

3: Eğitim Durumu:

4: Medeni Hali:

5: Çalışma Durumu:

6: Kaç yıllık evlisiniz?

7: Kaç yaşında evlendiniz?

8: Evliliğinizin kaçınıcı yılında çocuk sahibi oldunuz?

9: Kaç çocuğunuz var?

EK-2: Aile Hayatı ile Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği

Görüşünüzü sadece kendi görüşünüzü işaretlemeniz gerekiyor. Araştırma için, bütün sorunların cevaplandırılması çok önemli bir noktadır. Onun için, bazı ifadeler birbirine benzer dahi olsa, gene de cevaplandırmanızı rica ederiz. Bu sayılardan birini daire içine alarak bildiriniz. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yoktur,

Cümleler	Hiç Uygun Bulmuyorum	Biraz Uygun	Oldukça Uygun	Çok Uygun
1.Çocuk yorucu veya zor işlerden korunmalıdır.	1	2	3	4
2.Anne ve babalar, çocuklarını dertlerini anlatmaya teşvik ederler. Fakat bazen çocukların dertlerinin hiç açılmaması gerektiğini anlayamazlar.	1	2	3	4
3.Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur.	1	2	3	4
4.Bir anne çocuğun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır.	1	2	3	4
5.Çocuk ne kadar erken yürümeyi öğrenirse, o kadar iyi terbiye edilebilir.	1	2	3	4
6.Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.	1	2	3	4
7.Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken o kadar çok şey vardır ki, zamanın boşa geçirmesi affedilmez	1	2	3	4
8.Babalar, biraz daha şefkatli olsalar, anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler.	1	2	3	4
9. Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biri de, anne ya da babanın istediğini yapabilmesi için yeter derecede özgür olmamasıdır.	1	2	3	4
10.Sıkı kurallarla yetiştirilen çocuklardan en iyi yetişkinler çıkar.	1	2	3	4
11.Bir anne çocuğun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.	1	2	3	4
12.Daima koşuşturan, hareketli bir çocuk ileride herhalde mutlu bir kişi olacaktır.	1	2	3	4
13. Büyükler çocukların şakalarına güler, onlara eğlendirici öyküler anlattırsa, evdeki düzen daha akıcı olur.	1	2	3	4
14.Çocuğun en gizli düşüncelerini kesinlikle bilmek, bir annenin görevidir.	1	2	3	4
15.Anne-babalar çocuklarına, sorgusuz sualsiz kendilerine sadık kalmalarını öğretmelidirler.	1	2	3	4
16.Bütün genç anneler, bebek bakımında beceriksiz olacaklarından korkarlar.	1	2	3	4

17.Bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalan bir annenin, sonunda çocuklar sinirine dokunur	1	2	3	4
18.Anne ve babalar her zaman çocuklarının kendilerine uymasını beklemeli, biraz da kendilerini çocuklarına uymalıdır.	1	2	3	4
19.Eğer anneler dileklerinin kabul edileceğini bilselerdi, babaların daha anlayışlı olmalarını dilerlerdi.	1	2	3	4
20.Bir çocuğa, ne olursa olsun, dövüşmekten kaçınması gerektiği öğretilmelidir.	1	2	3	4
21.Çocuklar bencil olduklarında, hep bir şeyler istediklerinde, annenin tepesinin atması çok normaldir.	1	2	3	4
Cümleler	1	2	3	4
22.Eğer çocuklar ailedeki kuralları uygun bulmuyorlarsa, bunu anne ve babalarına söyleyebilmelidirler.	1	2	3	4
23.Anneler çoğu zaman çocuklarına bir dakika daha dayanamayacakları duygusuna kapılırlar.	1	2	3	4
24.Çocuğu sıkı terbiye ederseniz sonra size teşekkür eder.	1	2	3	4
25.Küçük bir çocuk, cinsiyet konusundan sakınmalıdır.	1	2	3	4
26.Bir annenin çocuğun hayatı hakkında her şeyi bilmesi hakkıdır. Çünkü çocuğu onun bir parçasıdır	1	2	3	4
27.Uyanık bir anne-baba çocuğun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır	1	2	3	4
28.Çocuklar, anne babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler.	1	2	3	4
29.Eğer çocukların dertlerini söylemelerine izin verilirse, büsbütün şikâyetçi olurlar	1	2	3	4
30.Sıkı terbiye, sağlam ve iyi karakter geliştirir.	1	2	3	4
31.Genç bir kadın, henüz gençken yapmak istediği pek çok şey olduğu için, anne olunca kendisini tutuklanmış duygusuna kapılır.	1	2	3	4
32.Anneler çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.	1	2	3	4
33-Babalar daha az bencil olsalar kendilerine düşen görevi yaparlardı.	1	2	3	4
34.İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.	1	2	3	4
35.Bir çocuğa anne ve babasını herkesten üstün görmesi öğretilmelidir.	1	2	3	4
36.Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.	1	2	3	4
37.Çocuklardan sık sık ödün vermelerini, anne-babaya uymalarını istemek doğru değildir	1	2	3	4
38.Çoğu anneler bebeklerine bakarken onu inciteceklerinden korkarlar.	1	2	3	4

39.Bir çocuğa başı derde girdiğinde, dövüşmek yerine büyüklere başvurması öğretilmelidir.	1	2	3	4
40.Anne-baba arasındaki bazı sorunlar küçük bir tartışma ile çözümlenemez.	1	2	3	4
41.Ev bakımında ve idaresinde en kötü şeylerden biri de, kişinin kendini evinde tutuklanmış gibi hissetmesidir.	1	2	3	4
42.Hiçbir kadından yeni doğmuş bir bebeğe tek başına bakması beklenmemelidir.	1	2	3	4
43.Oğlan ve kız çocukları soyunurken birbirini görmemelidir.	1	2	3	4
44.Çocukların sorunlarına eğilerseniz sizi oyalamak için türlü masallar uydururlar.	1	2	3	4
Cümleler	1	2	3	4
45.Eğer anne ve babalar çocukları ile şakalaşp beraber eğlenirlerse, çocuklar onların öğütlerini dinlemeye daha çok yönelirler.	1	2	3	4
46. Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar, onlara karşı daha anlayışlı olmalıdırlar	1	2	3	4
47.Bir çocuk eninde sonunda anne-babasından daha akıllı olamayacağını öğrenir.	1	2	3	4
48.Eğer bir anne çocuklarını iyi yetiştiremiyorsa belki de bu, babanın kendine düşen görevi iyi yapmasından ileri geliyordur	1	2	3	4
49.Genç bir anne için ilk bebeğin bakımı sırasında yalnız kalmaktan daha kötü bir şey olamaz.	1	2	3	4
50.Bir çocuğun diğer bir çocuğa vurması hiçbir şekilde hoşgörülle karşılanamaz.	1	2	3	4
51.Anne-babalar çocuklarına hayatta ilerleyebilmeleri için (hep bir şeyler yapmaları ve) boşa zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler.	1	2	3	4
52.Akıllı bir kadın, yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonra yalnız kalmamak için elinden geleni yapar.	1	2	3	4
53.Evde olup bitenleri sadece anne bildiği için ev hayatını onun planlaması gerekir.	1	2	3	4
54.Kendi haklarına sahip olabilmesi için bazen bir kadının kocasını terslemesi gerekir.	1	2	3	4
55. Bütün zamanını çocuklarıyla geçirmek, bir kadına kanadı kopmuş kuş duygusu verir.	1	2	3	4
56.Eğer anne kollarını sıvar, bütün yükü sırtına alırsa tüm aile rahat eder.	1	2	3	4
57.Anne-babalar çocuklarını kendi kendilerine oluşturdukları güveni sarsabilecek bütün işlerden sakınmalıdırlar.	1	2	3	4
58.Çocuklar, aslında, sıkı disiplin içinde mutlu olurlar.	1	2	3	4

59.Çocuklarının arkadaşlıkları ve sosyal hayatlarıyla yakından ilgilenen anne-babalar onların iyi yetişmelerini sağlarlar.	1	2	3	4
60. Anne ve babaya sadakat her şeyden önce gelir.	1	2	3	4

EK-3:Evlilik Yaşamı Doyum Ölçeği

AYDÖ

Yönerge: Aşağıda verilen ifadeleri/sıfatları cümledeki boşluğa doldurarak kendinize en yakın hissettiğiniz duyguyu işaretleyiniz. Her bir satır için sadece bir kutucuk işaretleyiniz.

Evde ailemle birlikte olduğumda, kendimi genellikle hissederim.

		Tamamen	Oldukça	Biraz	Kararsızım	Biraz	Oldukça	Tamamen		
1	Mutlu								Mutsuz	1
2	Birlikte								Yalnız	2
3	Neşeli								Hüzünlü	3
4	Rahat								Rahatsız edilmiş	4
5	Sakin								Telaşlı	5
6	Memnun								Memnuniyetsiz	6
7	Güvenli								Güvensiz	7
8	Hoşnut								Hoşnutsuz	8
9	Anlaşılmış								Anlaşılmamış	9
10	Keyifli								Üzgün	10
11	İyi								Kötü	11
12	Endişesiz								Endişeli	12
13	Yakın								Mesafeli	13
14	Cesaretlendirilmiş								Engellenmiş	14
15	Değer verilen								Değer verilmeyen	15
16	İtibarlı								İtibarsız	16
17	Seviliyor								Sevilmiyor	17
18	Kabul gören								Dışlanmış	18
19	Şanslı								Şanssız	19
20	Huzurlu								Tedirgin	20
21	Girişken								Çekingen	21
22	İç rahat								Kaygılı	22
23	Saygı görmüş								Hiçe sayılmış	23

EK-4: Aile Değerlendirme Ölçeği

AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Cümleler	Aynen katılıyorum	Büyük ölçüde katılıyorum	Biraz katılıyorum	Hiç katılmıyorum
1.Ailede ev dışında program yapmada güçlük çekeriz, çünkü aramızda fikir birliği sağlayamayız				
2.Günlük hayatımızdaki sorunların (problemlerin) hemen hepsini aile içinde hallederiz.				
3.Evde biri üzgün ise diğer aile üyeleri bunu bilir				
4.Bizim evde, kişiler verilen her görevi düzenli bir şekilde yerine getirmezler				
5.Evde birinin başı derde girdiğinde, diğerleri de bunu kendilerine fazlasıyla dert ederler				
6.Bir sıkıntı ve üzüntü ile karşılaştığımızda birbirimize destek oluruz				
7.Ailemizde acil bir durum olsa şaşırıp kalırız				
8.Bazen evde ihtiyacımız olan şeylerin bittiğinin farkına varmayız				
9. Birbirimize karşı olan sevgi, şefkat gibi duygularımızı açığa vurmaktan kaçınırız				
10.Gerektiğinde aile üyelerine görevlerini hatırlatır, kendilerine düşen işi yapmalarını sağlarız				
11.Evde dertlerimizi üzüntülerimizi birbirimize söylemeyiz				
12.Sorunlarımızın çözümünde genellikle ailece aldığımız kararları uygularız				
13.Bizim evdekiler, ancak onların hoşuna giden şeyler söylediğinizde sizi dinlerler				
14.Bizim evde bir kişinin söylediklerinden ne hissettiğini anlamak pek kolay değildir				
15.Ailemizde eşit bir görev dağılımı yoktur				
16.Ailemiz üyeleri birbirlerine hoşgörülü davranırlar				
17.Evde herkes, başına buyruktur				
18.Bizim evde herkes, söylemek istediklerini üstü kapalı değil de doğrudan birbirlerine söylerler				
19.Ailede bazılarımız, duygularımızı belli etmeyiz				
20.Acil bir durumda ne yapacağımızı biliriz				
21Ailecek, korkularımızı ve endişelerimizi birbirimizle tartışmaktan kaçınırız				

22. Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize belli etmekte güçlük çekeriz				
23. Gelirimiz (ücret) (maaş) ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetmiyor				
24. Ailemiz bir problemi çözdükten sonra bu çözümün işe yarayıp yaramadığını tartışır				
25. Bizim ailede herkes kendini düşünür				
26. Duygularımızı birbirimize açıkça söyleyebiliriz				
27. Evimizde banyo tuvalet (yüznumara) bir türlü temiz durmaz				
28. Aile içinde birbirimize sevgimizi göstermeyiz				
29. Evde herkes her istediğini birbirinin yüzüne söyleyebilir				
30. Ailemizde, her birimizin belirli görev ve sorumlulukları vardır				
31. Aile içine genellikle birbirimizle pekiyi geçinmeyiz				
32. Ailemizde sert-kötü davranışlar ancak belli durumlarda gösterilebilir				
33. Ancak hepimizi ilgilendiren bir durum olduğu zaman birbirimizin işine karışırız				
34. Aile içinde birbirimizle ilgilenmeye pek zaman bulamıyoruz				
35. Evde genellikle söylediklerimizle söylemek istediklerimiz birbirinden farklıdır				
36. Aile içinde birbirimize hoşgörülü davranırız				
37. Evde birbirimize, ancak sonunda kişisel bir yarar sağlayacaksa ilgi gösteririz				
38. Ailemizde bir dert varsa kendi içimizde hallederiz				
39. Ailemizde sevgi, şefkat gibi güzel duygular ikinci plandadır				
40. Ev işlerinin kimler tarafından yapılacağını hep birlikte konuşarak kararlaştırırız				
41. Ailemizde herhangi bir şeye karar vermek her zaman sorun olur				
42. Bizim evdekiler sadece bir çıkarları olduğu zaman birbirlerine ilgi gösterirler				
43. Evde birbirimize karşı açık sözlüyüzdür				
44. Ailemizde hiçbir kural yoktur				

45.Evde birinden bir şey yapması istendiğinde mutlaka takip edilmesi ve kendisine hatırlatılması gerekir				
46.Aile içinde herhangi bir sorunun (problemin) nasıl çözüleceği hakkında kolayca karar verebiliriz				
47.Evde kurallara uyulmadığı zaman ne olacağını bilemeyiz				
48.Bizim evde aklınıza gelen her şey olabilir				
49.Sevgi şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize ifade edebiliriz				
50.Ailede her türlü problemin üstesinden gelebiliriz				
51.Evde birbirimizle pekiyi geçinemeyiz				
52.Sinirlenince birbirimize küseriz				
53.Ailece bize verilen görevler pek hoşumuza gitmez. Çünkü genellikle umduğumuz görevler verilmez				
54.Kötü bir niyetle olmasa da evde birbirimizin hayatına çok karışıyoruz				
55.Ailemizde kişiler herhangi bir tehlike karşısında (yangın, kaza vb. gibi)ne yapacaklarını bilirler, çünkü böyle durumlarda ne yapılacağı, aramızda konuşulmuş ve belirlenmiştir				
56.Aile içinde birbirimize güveniriz				
57.Ağlamak istediğimizde, birbirimizden çekinmeden rahatlıkla ağlayabiliriz				
58.işimize (okulumuza) yetişmekte güçlük çekiyoruz				
59.Aile içinde birisi, hoşlanmadığımız bir şey yaptığında ona bunu açıkça söyleriz				
60. Problemlerimizi çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalışırız				

ÖZGEÇMİŞ

Çiğdem AKDAĞ ATABAY

Bursa/Osmangazi

Tel: 05413083220

E-mail: cakdagatabay@gmail.com

KİŞİSEL BİLGİLER

Doğum Tarihi: 1978

Medeni Durum: Evli

İŞ TECRÜBESİ

2007 -2016	Tarım Kredi Kooperatifleri /Yetkili memur
2016	Bursa Halk Sağlığı Müdürlüğü Ruh Sağlığı Programlarından Bağımlıların Topluma Kazandırılmasına Yönelik Programda Gönüllü Olarak
2019	Bursa Milli Eğitim Müdürlüğünde /Felsefe Grubu Öğretmeni
2019	Balıkesir Milli Eğitim Müdürlüğünde /Felsefe Grubu Öğretmeni

EĞİTİM BİLGİLERİ

- 2019 Atatürk Üniversitesi Sosyal Hizmet (devam ediyor)
- 2018 Anadolu Üniversitesi Sosyal Hizmetler(devam ediyor)
- 2016-2019 Üsküdar Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans (Tez D.)
- 2014 Anadolu Üniversitesi Lisans/Sosyoloji
- 2001 Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Çanakkale Lisans /Ziraat Mühendisi

SEMİNER ve KURSLAR

- Hasan Kalyoncu Üniversitesi Aile Danışmanlığı,2014,İstanbul
- Hasan Kalyoncu Üniversitesi Bağımlı Danışmanlığı,2015,İstanbul
- Psikologlar ve Psikiyatristler Derneğinden Kişilik Analizi Sertifikası,2014
- Psikologlar ve Psikiyatristler Derneğinden Endişe ile Başa Çıkma yolları sertifikası2015
- CİSED Cinsel Terapi Eğitimi, İstanbul/2016
- Bursa; Temel İş Sağlığı ve Güvenliği Kuralları Eğitimi/2014,
- Bursa; Halkla İlişkiler Pazarlama ve İletişim Eğitimi/İzmir
- Yakındoğu Üniversitesi Formasyon 2016/Kıbrıs

İLGİ ALANLARI

Kitap okumak, yeni yerler keşfetmek, psikoloji